

Editoriál (Ľ. Miškovič)	3	Zamyslenie sa nad filmom (S. Engel)	26
Diár 2009 (L. Grobár)	4	Nestrážené krásne okamihy života (rozhovor)	28
Synoda (S. Engel)	6	This present darkness (J. Barlaš)	32
Prázdný list (F. Barna)	9	Na slovíčko „Gregorián“ (rozhovor)	35
Život obetovaný službe Cirkvi (S. Engel)	10	Uhádnuť aspoň mikroomrvnku... (F. Barna)	36
Novokňazi 2009 (diakoni)	12	Čistá slza pre Boromeo (I. Vaško)	39
Kde sme boli, keď sme tu neboli (3. ročník)	16	Taizé - cesta zmierenia (J. Koval)	40
Krátko sci-fi (T. Šamot)	20	Taizé (rozhovor)	42
TÉMA (UMENIE)	21	Človek a kultúra (anketa)	44
Obsahy a formy (J. Barlaš)	22	Tammir s dvoma „M“ (J. Barlaš)	46

BOROMEO (www.kske.sk/boromeo) - **Šéfredaktor:** Ľubomír Miškovič - **Zástupca šéfredaktora:** Jozef Barlaš - **Redakčná rada:** František Barna, Slavomír Engel, Ján Koval, Lukáš Grobár - **Grafická úprava:** Peter Rusnák - **Jazyková úprava:** Valika Pachová - **Vydáva:** Kňazský seminár sv. Karola Boromejského - **Adresa:** Hlavná 91, 042 03 Košice - **E-mail:** casopisboromeo@gmail.com - Vychádza dvakrát do roka - **Tlač:** Vydavateľstvo Michala Vaška, Námestie Kráľovnej Pokoja 3, 080 01 Prešov - **Predná obálka:** Ilustračné foto: Julio Kotus

...a na divadelné umenie sme v téme dnešného čísla zabudli. Preto ho nakoniec predsa len spomeniem. Hneď na úvod. A asi to tak malo byť.

Radošinske naivné divadlo. Pre mňa perla medzi divadlami. „Je ťažké držať v ruke fakľu a tváriť sa pri tom slobodne“, zaznelo z úst Sochy slobody v Štepkovej hre o živote Slovákov v Amerike i katolíckeho kňaza Jozefa Murgaša. Veta ktorá na prvé počutie pobaví, ale potom keď prejde z uší cez rozum až do srdca, zrazu sa smiať už tak veľmi nechce. Keď držíme niečo v ruke, hoc to vyzerá akokoľvek osvetľujúco, môže sa stať, že sloboda zostane iba klišé.

Sloboda v umení je nevyhnutná. Sloboda ducha človeka, ktorý umožní vidieť a prežívať veci nie tak jednoducho viditeľné, nie tak jednoducho vyjadriteľné, ba často obyčajnými spôsobmi ani neobsiahnuteľné. Preto nastupuje umenie, ktoré toto dokáže zachytiť. Zachytiť a premeniť. Premeniť do reči, ktorej človek môže porozumieť.

Kňazstvo... umenie, kedy to, čo prežívam vo svojom duchovne, pretavujem štetcom svojho života do skutkov a slov. Aby sa stávalo pochopiteľnejšie to, čo človek nikdy nepochopí. Tajomstvo a krása Boha. Aj kňazstvo má viesť k slobode. Nie len k plneniu povinností. K slobode ducha. Lebo „litera zabíja, kým Duch oživuje“ (2Kor 3, 6).

ĽUBOMÍR MIŠKOVÍČ
šefredaktor

LUKÁŠ GROBÁR
FOTO: LADISLAV VARGA

DIÁR 2009

11. - 17. 1. - Duchovná obnova

Po Vianočných prázdninách sme sa takmer všetci vrátili späť do seminára a hneď na to, cez víkend nás čakala duchovná obnova s otcom Ambrózom Štrbákom, O. Praem. V nedeľu večer naši prváci odchádzali na lyžiarsky výlet s otcom prefektom. Nielen krásne zasnežené Tatry, ale aj počasie prialo týmto chlapcom na ich prvom spoločnom výlete.

23. - 25. 1. - Nultý ročník

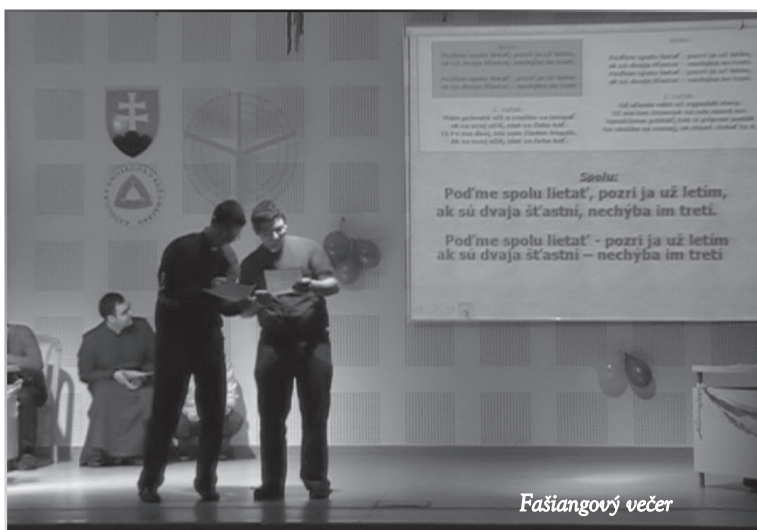
Ako po minulé roky aj tento, navštívili nás chlapci, ktorí pocítili v sebe Božie volanie. Toto víkendové stretnutie „nultákov“ im malo pomôcť trochu spoznať náš život tu v seminári. Začínali piatkovými večerami a končili nedeľným obedom. Medzi tým im starší chlapci aj predstavení ponúkli pesný program.

Ján Mihok

15. 2. - Špirituál

Po necelých siedmich rokoch od nás odišiel náš otec špirituál vdp. Ján Mihok. Odišiel od nás, nie z vlastnej vôle ale z rozhodnutia rožňavského diecézneho biskupa Mons. Fila, ktorý si ho povolal do svojej diecézy, do farnosti Divín. Aj takto mu ďakujeme za jeho dlhoročnú službu v Košickom seminári.

Fašiangový večer

23. 2. - Fašiangový večer

Nielen celé Slovensko hľadalo talent, ale aj seminár hľadal svoj „najtalentovanejší ročník“. Posledný fašiangový týždeň sa niesol v duchu otázk: „Spievať rád? Tancuješ rád?“ Tak toto sa nás chlapci zo štvrtého ročníka pýtali na Fašiangovom večeri, ktorý pre nás pripravili. Spev, tanec, rýchlosť, ale aj dôvtip nám nesmel chýbať pri súťažiach a zábavnom programe. Naj ročníkom sa stal ten tretí.

Nultý ročník

25.2. - Popolcová streda

V celej cirkvi sa touto Popolcovou stredou začalo Pôstne obdobie. Slávnostnou sv. omšou a svojím príhovorom nás do tohto času odriekania sa povzbudil otec biskup Mons. Bernard Bober.

17.3. - Krížová cesta

Každá krížová cesta Krista vedie na Kalváriu. Aj tento rok naše kroky zaviali na košickú Kalváriu, kde sa konala krížová cesta. Zamýšľali sme sa nad hodnotami života, ktoré boli prezentované v Rímskom koloseu v roku 2006 na Veľký piatok. Vrcho-

lom tejto cesty bola sv. omša, ktorú celebroidal dekan TF Anton Konečný.

21.3. - Životné jubileá

Aj v tomto čase pôstu sa nájde čas na oslavu. Z príležitosti životného jubilea otca arcibiskupa Mons. Alojza Tkáča, ktorý sa dožíva 75. narodením a podobne aj otca Mons. Jozefa kardinála Tomka, ktorý sa dožíva 85. narodenín a 60. rokov kňazstva sa konala v Katedrále sv. Alžbety slávnostná sv. omša za prítomnosti oboch jubilantov a významných hostí.

Synoda o Božom Slove

SLAVOMÍR ENGEL

FOTO: INTERNET

evolu možo o abony2

Pred niekoľkými týždňami Svätá Stolica vydala záverečný dokument zo synody o Božom slove, ktorá sa konala v Ríme v dňoch 5.-25. októbra 2008.

*Hlavnou témou tohto 12. generálneho zhromaždenia biskupskej synody bolo **Božie slovo v živote a poslaní Cirkvi**. Táto synoda si zasluhuje našu pozornosť aj preto, lebo na nej vystúpili dvaja slovenskí arcibiskupi.*

Na synode boli účastní aj predstavitelia iných cirkví, čo ešte zvýšilo pozornosť a prestíž tejto synody.

Synodu otvoril 5. októbra 2008 Svätý Otec, pápež Benedikt XVI., slávnostnou sv. omšou v Bazilike sv. Pavla za účasti synodálnych otcov: 52 kardinálov, 14 členov východných cirkví, 45 arcibiskupov a 130 biskupov z celého sveta. Otvorenie synody sa po prvýkrát v histórii konalo mimo Vatikánu, v Bazilike sv. Pavla za hradbami, a to z dôvodu prebiehajúceho Roku sv. Pavla. V úvodnom príhovore sa pápež zamerlal na zdôraznenie postavenia Božieho slova, ktoré môže dať ľudskému životu tú pevnosť, ktorú nemožno nájsť v žiadnej inej oblasti, čo sa odzrkadlilo najmä v čase finančnej krízy. Na synodu boli pozvaní biskupi z celého sveta a na programe boli tiež vystúpenia predstaviteľov iných cirkví či náboženstiev. Hneď 6. októbra na synode vystúpil vrchný rabín mesta Haifa v Izraeli, Shear Yashiv Cohen, ktorý vyjadril veľké povzbudenie a vyzdvihol historickosť momentu ako prísľub prehlbovania medzináboženského dialógu do budúcnosti. V ďalších dňoch synoda prebiehala tak, že denne sa v synodálnej aule vo Vatikáne uskutočnili dve rokovania, tzv. generálne kongregácie synody, jedna doobeda a druhá poobede. 10. októbra na synode so svojím príspevkom vystúpil slovenský delegát synody, prešovský arcibiskup, vladyka Mons. Ján Babjak, SJ. Vo svojom príhovore pripomenul totalitné roky na Slovensku, ktoré pre grécko-katolícku cirkev priniesli značné utrpenie a ďalej sa v príhovore zamerlal na opis súčasnej situácie hlásania Božieho slova v grécko-katolíckej cirkvi na Slovensku s vymedzením niektorých problémov. Hneď v nasledujúci deň, 11. októbra,

vystúpil druhý slovenský delegát, bratislavský arcibiskup, Mons. Stanislav Zvolenský. Auditórium synodálnych otcov oboznámil s františkánskou lektúrou Svätého Písma, ktorá prináša chápanie Božieho slova tak, ako je napísané vo Svätom Písme bez akýchkoľvek komentárov, čo má za následok realistickú lektúru. Mons. Zvolenský tiež opísal možnosti hľadania hermeneutických prístupov k Biblii aj u iných svätých. Asi najväčšou udalosťou na synode bola spoločná modlitba večier 18. októbra v Sixtínskej kaplnke, po ktorej so svojím príhovorom vystúpil konštantínopolský ekumenický patriarcha Bartolomej I. Svoju prvú účasť na synode označil za dielo Ducha Svätého, ktorý vedie katolícku a pravoslávnu Cirkev k prehĺbeniu vzájomných vzťahov. Celá synoda tak účasťou vrchného rabína z Haify a taktiež patriarchu z Konštantínopolu dostala aj ekumenický ráz. Synodu slávnostne ukončil Svätý Otec, pápež Benedikt XVI., 25. októbra 2009, kedy v Bazilike sv. Pet-

Synody biskupov

Pravidelné zhromaždenia generálnych synod sa konajú už od najstarších čias Cirkvi. Sú známe už z čias staroveku, kedy sa bojovalo proti rôznym teologickým bludom a aj príspevím učenia všeobecných koncilov a synod sa čistota viery zachovala naďalej. Takouto synodou bola napríklad Rímska synoda v roku 382 za čias pápeža Damaza I. V súčasnosti sú tieto synody organizované a štruktúrované ináč, ale podstatu majú tú istú - vybraní biskupi z rozličných krajín sveta sa schádzajú, aby udržiavali úzke spojenie medzi pápežom a navzájom medzi sebou, a aby Rímskemu veľkňazovi radami poskytovali pomoc, keď ide o neporušenosť a vzrast viery a mravov, dodržiavanie a upevňovanie cirkevnej disciplíny, a aby posúdili otázky, týkajúce sa činnosti Cirkvi vo svete. Najvyššiu autoritu nad takouto synodou má pápež, ktorý synodu zvoláva, predsedá jej, určuje obsah rokovaní a dokonca môže synodu kedykoľvek pozastaviť, či dokonca rozpustiť. Iba pápež má teda aj právo potvrdiť rozhodnutia synody. Synodu biskupov riadi stály generálny sekretariát, na čele ktorého je generálny sekretár, ktorého menuje pápež. V sekretariáte sú ešte biskupi, ktorých volí sama synoda a druhú časť sekretariátu menuje pápež. Po vydaní záverečného dokumentu synody, ktorý musí potvrdiť pápež, vychádza tzv. posynodálna apoštolská exhortácia z rúk Svätého Otca. Za pontifikátu Benedikta XVI. sa uskutočnili už dve takéto generálne synody, prvá v roku 2005, kedy synoda rokovala na témy o Eucharistii a z tejto synody pápež napísal posynodálnu apoštolskú exhortáciu *Sacramentum caritatis*. Druhou v poradí bola už spomínaná Synoda o Božom Slove. (S.E.)

Svätý Otec s Bartolomejom I.

ra celebroid sv. omšu za účasti synodálnych otcov, ktorým podaroval vzácny darček - reprodukcii originálu Bodmerovho papyrusu, na ktorom sú zachytené časti evanjelií podľa Matúša a Lukáša. Výsledkom synody je záverečný dokument, ktorý podpísal Svätý Otec ako najvyššia autorita každej synody. Dokument sa zaoberá štyrmi hlavnými témami: 1. *Hlas Božieho slova - Zjavenie*, kde synoda učí, že Sväté Písmo je „svedectvom“ o Božom slove v písanej forme a svedčí o Zjavení v udalostiach stvorenia a spásy. 2. *Tváď Božieho slova - Kristus*, kde rieši otázky prístupov k Biblii. 3. *Dom Božieho slova - Cirkev*, kde sú vyjadrené rôzne formy stretnutia sa s Božím slovom v živote kresťana. 4. *Cesty Božieho slova - Misie*, ktoré ponúkajú priestor na inkulturáciu Biblie, ako to raz povedal pápež Ján Pavol II. Synoda o Božom slove nás tiež pobáda k tomu, aby sme individuálne prehodnotili náš postoj

k Božiemu slovu a jeho postaveniu v našom živote.

Snažme sa teda vytvoriť si v našom živote priestor ticha, aby sme mohli účinne počúvať Pánovo slovo a zachovajme ticho aj po jeho vypočutí, aby v nás toto Slovo aj naďalej ostalo, žilo a pôsobilo na nás. Nechajme ho zaznieť na začiatku nášho dňa, aby Boh mal vždy prvé slovo, a nechajme ho zaznieť v nás i večer, aby aj posledné slovo patri-lo Bohu.

PRÁZDNY LIST

FRANTIŠEK BARNA

ILUSTRACNÉ FOTO: ARCHÍV

Vypínam televízor a sadám si k počítaču. Rozmýšľam, čo mám písať. Je pol siedmej večer a inšpirácia ma práve v tejto dobe nenavštevuje. Možno je vyčerpaná. Podvečer asi zvykne písať priveľa ľudí. Nechápem o čom môžu písať. Ja sedím bezmocne a čítam písmeňká na klávesnici. Prešiel som aj číslami, ale ešte vždy neviem, ako mám začať ďalší príbeh. Čo keby som nenapísal príbeh? Ak by som prešiel na poéziu, mohol by som kričať do celého sveta. Mohol by som upozorniť na nezdravé javy zakorenené v našej spoločnosti tak hlboko, že v Austrálii (na opačnej strane zemegule) tieto korene vyrastajú ako bonsaje na lúke nejakého farmára. Ako viem, v Austrálii žijú milé koaly. Ak by tieto bonsaje začali požírať (eukalyptových listov, ktoré sú ich základnou stravou, už iste veľa nemajú, keď všade naokolo sa núkajú žuvačky s príchuťou sviežeho eukalyptu), možno by to pohlo aj nezdravými javmi tu u nás.

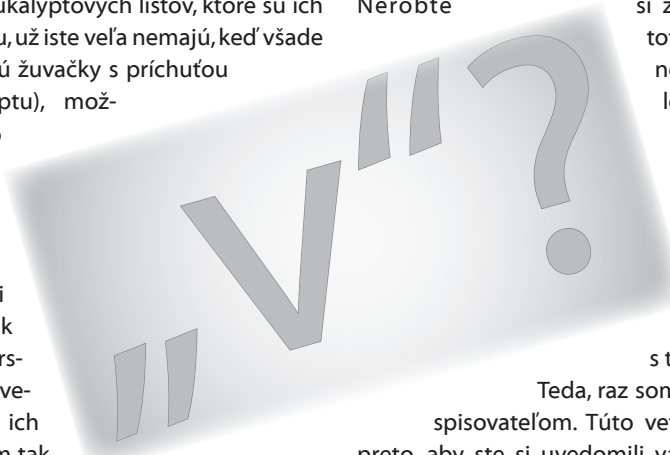
Ja neviem o čom mám písať. Nechce sa mi tu sedieť iba tak nečinne. Už sa prstami dotýkam klávesov, ale pre istotu ich nestláčam. Môžem tak zmariť príležitosť mojej

inšpirácii, ktorá sa ma snáď chystá navštíviť. Nie je to celkom v poriadku. Smejem sa sám sebe, pretože začínam písať, že neviem, o čom mám písať. Zdá sa mi to úbohé, ale pokračujem v tom. Je veľká pravdepodobnosť, že začnem písať odznova

a táto hlúposť zapadne prachom. Som si istý, že by som sa s niekým nezačal rozprávať o tom, že neviem, čo mu mám povedať, pomyslel by si: „Aha, ďalší prepracovaný blázon.“ Ja ale určite nie som prepracovaný.

Raz som hovoril s jedným spisovateľom. (Teraz som začal o niečom rozprávať, všakže? Nerobte si z toho nič, možno toto rozprávania ani nedokončím. Je to len rozprávania na skúšku. Prečo to hovorím? Aby ste neboli sklamaní z toho, že sa nedozviete, o čom som rozprával s tým spisovateľom.)

Teda, raz som hovoril s jedným spisovateľom. Túto vetu som zopakoval preto, aby ste si uvedomili vážnosť situácie. Ja, malý a jednoduchý človečik som rozprával so spisovateľom. A čo mi ten spisovateľ povedal? Že vraj pri tvorbe je veľmi dôležité prvé slovo. Pozrel som sa naňho trochu začudovane. Čo už môže urobiť jedno slovo s päťstostranovým románom? Dnes už viem, že ten spisovateľ mal pravdu. Prvé

slovo je na začiatku všetkého. Prvé slovo je na začiatku prvej vety. Ak by ste náhodou nevedeli, čo nepochybujem, že viete, tak na začiatku prvého slova ja prvá hláska. Už ste sa teda dozvedeli, čo mi ten spisovateľ povedal. Iste ste čakali nejakú svetobornú vetu, či siahodlhú rozpravu o zmysle literatúry a o jej vplyve na zmýšľanie ľudstva. Sám som sa čudoval, že mi povedal iba toto. Nie. Nemyslím to vážne. Ja som sa tomu spisovateľovi vôbec nečudoval. Jeho pár jednoduchých slov malo pre mňa veľmi veľký význam. Všimli ste si, že posledné tri slová predchádzajúcej vety sa začínajú na písmeno „v“? Možno raz po mne nazvú nejakú básnickú figúru, v ktorej sa nachádzajú tri slová so začiatočným písmenom „v“ tesne za sebou. Aký by ste dali názov tejto figúre? Tri „véčka“? To sa mi vôbec nezdá originálne. Radšej to nechám tak. Figúru po mne určite nepomenujú. Aby ste vedeli, hovorím to vo svojej prirodzenej skromnosti. Nevieť o čom mám písať. To, čo sa mi doteraz podarilo len tak vyfukovať na klávesnici, o chvíľu vymažem a predomnou sa objaví opäť jeden prázdny list.

Prázdny list. Čo keby som napísal niečo s názvom Prázdny list? Hneď vám poviem, ako by to mohlo vyzeráť. Názov by teda znel „Prázdny list“. Pod názvom by bol zvyšok nepopísaného hárku papiera. Už to mám pred očami. Bolo by to skutočne najoriginálnejšie dielo všetkých čias. Týmto dielom by som dal určite za pravdu spisovateľovi, s ktorým som rozprával. Ved' prvé slovo tohto diela by bolo slovo *prázdny*. Obsah môjho nového diela by bol charakterizovaný iba prvým slovom (nanajvýš prvými dvoma slovami, aj keď i tie nevystihnú úplnú podstatu, keďže list nebude celkom prázdny - budú na ňom tie dve slová). Nik by nemal problém predstaviť si, čo za dielo to asi bude. Áno! Takže to, čo som doteraz len tak napísal asi vymažem. Mohlo by sa to náhodou stať konkurenciou najoriginálnejšiemu dielu všetkých čias - Prázdnu listu (so slovami tvoriacimi názov i charakteristiku diela).

PRE TEBA

Keby povedali:

ON BUDE ŽIŤ, NO TVOJE RUKY
NEPOCÍTIA TEPLU DOTYKU.

POVIEM:

NEVADÍ. JEHO DLANE TEPLU MI
VŽDY POSKYTNÚ.

A keby povedali:

ON BUDE ŽIŤ, NO TVOJE NOHY
NEBUDÚ STÁŤ, KDE TERAZ STOJÍŠ.

POVIEM:

NEVADÍ. JEHO SILNÝ KROK MA
PONESIE A NIKDY NEZHODÍ.

Ak povedia:

ON BUDE ŽIŤ, NO TVOJE OČI
NEUVIDIA FARBY JESENE.

POVIEM:

NEVADÍ. JEHO OČI BYSTRÉ SÚ.
JA UVIDÍM I SKRZE NE.

A možno povedia:

BUDE ŽIŤ, NO S PRVÝM HLASOM
JEHO SRDCA POSLEDNÝ HLAS TVOJ-
HO ZAZNIE.

POVIEM:

TAK NECH. VEĎ AK TO JEHO
PRESTANE BIŤ, MOJE ŽIAĽOM
ZHASNE.

LUKÁŠ GROBÁR

ŽIVOT OBETOVANÝ SLUŽBE CIRKVI

SLAVOMÍR ENGEL

ILUSTRACNÉ FOTO: LADISLAV VARGA, INTERNET

ŽIVOT OBETOVANÝ SLUŽBE CIRKVI

Celý svoj život obetoval pre Cirkev a jej zveľaďovanie. Priniesol veľké duchovné a kultúrne bohatstvo nielen pre Cirkev na Slovensku, ale na celom svete. Za jeho mimoriadnu snahu a prínos mu bol udelený titul kardinál a Cirkev mu zverila do rúk jeden z najdôležitejších riadiacich orgánov, Kongregáciu pre evanjelizáciu národov. Tento rok, 11. marca 2009, si pripomenul životné jubileum, 85 rokov života a 60. výročie kňazskej vysviacky. Jeho Eminencia Jozef kardinál Tomko.

A si najrozhodujúcejším momentom v živote kardinála Tomka, bolo jeho vyslanie na štúdiá do Ríma. V jeseni 1945 ho ešte ako bohoslovca na tieto štúdiá poslal vtedajší košický biskup Jozef Čársky. Vtedy ešte netušil, že po nástupe komunistického režimu k moci v roku 1948, sa nebude môcť vrátiť domov a v Ríme bude žiť ako emigrant. Kňazskú vysviacku prijal 12. marca 1949. V rokoch 1950 - 1965 pôsobil ako vicerektor Pápežského kolégia sv. Jána Nepomuckého v Ríme a taktiež sa venoval odborným štúdiám na Pápežskej Gregoriánskej univerzite a Pápežskej Lateránskej univerzite, kde postupne získal doktoráty z teológie, sociológie a práva. Od roku 1959 sa veľmi výdatne zasadzoval o vybudovanie Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme, ktorý mal poskytovať výchovu pre kňazský dorast a mal predstavovať náboženské a kultúrne centrum Slovákov v zahraničí. Toto dielo sa nerodilo vôbec ľahko. Do cesty prichádzali rôzne prekážky, či už v podobe odporu zo strany českých katolíckych kruhov, ktoré boli proti tejto myšlienke, a ďalej, či už to boli problémy finančné alebo administratívne. Základný kameň tohto ústavu požehnal pápež bl. Ján XXIII. a v roku 1963, na slávnosť Sedembolestnej Panny Márie, patrónky Slovenska, bol už ústav slávnostne posvätený. Kardinál Tomko mal nemalý podiel na tomto diele. Ďalším významným momentom v jeho ži-

vote bolo to, že sa v roku 1961 dostal do kuriálneho úradu Svätej Stolice. Začal pracovať na Kongregácií pre náuku viery a počas rokov sa funkcionálne prepracovával stále na dôležitejšie miesta vo Vatikáne. Bolo to odrazom jeho húževnatosti ešte viac pracovať pre Cirkev. Zúčastňoval sa na rozličných stretnutiach teológov s rozličným zameraním prakticky po celom svete. V roku 1979 ho pápež Ján Pavol II. vymenoval za titulárneho arcibiskupa a generálneho tajomníka Synody biskupov. Biskupskú vysviacku prijal v Sixtínskej kaplnke z rúk pápeža Jána Pavla II. Pápež tým chcel vyjadriť svoje uznanie a úctu voči trpiacej Cirkvi na Slovensku. Ako generálny tajomník Synody biskupov sa kardinál Tomko stal jedným z najviac zaneprázdnených pracovníkov cirkevnej hierarchie. Rozhodnutia Druhého Vatikánskeho koncilu bolo potrebné ešte stále aplikovať do bežného života, čo sa stretávalo so značnými problémami ako boli napríklad liberálne vykladanie týchto rozhodnutí. Nový generálny tajomník bol tak postavený pred náročnú úlohu, aby bolo zaistené aplikovanie Druhého vatikánskeho koncilu v súlade s tradičným učením katolíckej cirkvi. Taktiež sa vynárali problémy tradicionalizmu, ktorý príliš staré veci veľmi meniť nechcel a prejavoval neochotu meniť tradičné formy prejavu náboženskej úcty najmä v liturgii. Pri hľadaní správnej cesty a pri usmerňovaní sa ukázal ako veľmi svedomitý, pracovitý a usilovný človek, a tak si získaval obdiv, uznanie a známosti po celom svete. Dalším významným dátum v jeho živote bol 24. apríl 1985,

kedy ho Ján Pavol II. vymenoval za proprefekta Kongregácie pre evanjelizáciu národov a súčasne oznámil, že na Turíce v roku 1985 vymenuje v konzistóriu 28 nových kardinálov, medzi nimi aj arcibiskupa Jozefa Tomka. 25. mája 1985 prijal purpurový kardinálsky biret a stal sa prefektom Kongregácie pre evanjelizáciu národov. Po prvýkrát v histórii sa odovzdávanie biretov novým kardinálom konalo na verejnosti, na Námestí sv. Petra. Katolícka cirkev na Slovensku tak dostala dar za všetky obety, ktoré prinášala v rokoch útlaku. Od čias kardinála Alexandra Rudnaya, ktorý bol prímasom Uhorska v rokoch 1819 - 1831, Slovensko nemalo kardinála. Čakalo na neho 154 rokov. Nový prefekt sa ujal vedenia jedného z najdôležitejších riadiacich orgánov Cirkvi s takým istým elánom a odhodlaním ako prijímal funkciu generálneho tajomníka Synody biskupov. Na Slovensko prišiel ako kardinál až v roku 1989, kedy vysvätil nového spišského biskupa, Mons. Františka Tondru. Po páde socializmu v Československu vysvätil takmer všetkých nových diecéznych biskupov na Slovensku. Po tom, čo v roku 2001 ukončil pre vek pôsobenie vo funkcii prefekta Kongregácie pre evanjelizáciu národov, ho pápež vymenoval za predsedu Pápežského komitátu pre medzinárodné Eucharistické kongresy. Ako pápežský legát predsedal Eucharistickým kongresom v mexickej Guadalajare v roku 2004 a kanadskom Quebecu v roku 2008.

Kardinál Tomko bol počas svojho života poctený čestným doktorátom desiatok univerzít na celom svete. Doteraz vysvätil 62 biskupov najmä pre službu misijných oblastí Afriky, Ázie a Oceánie, kde sa jeho zásluhou postavilo množstvo kostolov a kde má neoceniteľné zásluhy v zakladaní a rozvoji nových misií. Je uznávaný ako autorita vo všetkých oblastiach života a jeho osobnosť môžeme právom zaradiť medzi najvýznamnejšie nielen pre slovenské dejiny, ale jeho prínos je značný aj pre celý duchovný a kultúrny svet.

Novokňazi 2009

PRIPRAVIL: JOZEF BARLAŠ

FOTO: LADISLAV VARGA

Novokňazi 2009

*Dámy a páni,
bez zbytočných úvodov, vám predstavujeme trinástich mladých mužov,
ktorých tváre ste na týchto stránkach mohli vidieť už minimálne dvakrát.*

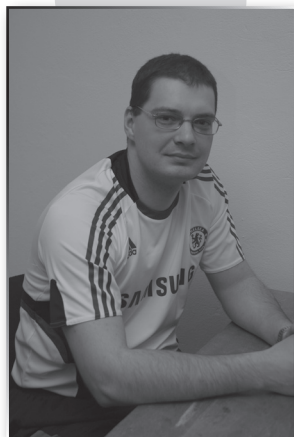
Naším zatiaľ ešte diakonom sme položili iba jednu otázku.

Nech sa páči, s chuťou do čítania.

***Predpokladáme, že kňazstvo Ťa stále priťahovalo.
Ktoré aspekty kňazskej služby Ti odkrylo prijatie dia-
konátu? Čo krásne nachádzaš na kňazstve z pohľadu
diakona?***

RADOSLAV BAČO

29 r., Trebišov

Prijatie diakonátu mi pomohlo naplno si uvedomiť dôležitosť kňazskej služby medzi ľuďmi a pochopiť, že táto služba nie je taká zbytočná, ako ju často svet okolo opisuje. Samotná služba diakona mi pomohla zakúsiť pocit radosti i smútku, ktoré sú nerozlučiteľne späté s ľudským životom a vďaka ktorým je napriek tomu náš život krásny a nie je nudný. I keď kňazský život prináša so sebou neraz veľa zhonu a námahy, predsa cítim vo svojom živote pokoj a radosť z vykonanej práce.

PAVOL BOBER

24 r., Zbudské Dlhé

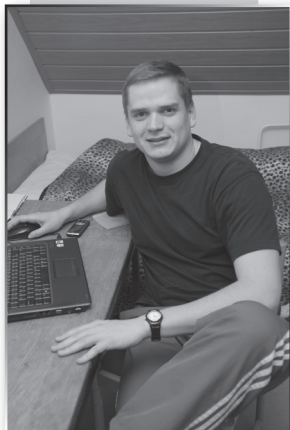

Na kňazstvo sa pripravujeme počas doby formácie v seminári i v domáciach farnostiach. Ja som stále pozoroval kňazov vo svojom okolí; aj tých, s ktorými som prichádzal do kontaktu a nachádzal som v nich vzory nielen kňazstva, ale aj ľudskosti. Prijatím diakonátu som sa aj ja zaradil do radov kléru. Prišli aj nové služby, ktoré som do tejto doby nemal možnosť vykonávať. Denne prežívam zodpovednosť ohlasovania Evanjelia. Je to aspekt kňazskej služby, ktorú som mal do doby diakonskej vysviacky možnosť sledovať ako poslucháč. V kňazstve nachádzam z pohľadu diakona všetko krásne, aj keď sa priznám, stále ešte odhaľujem krásu povolania.

MARTIN GALA

24 r., Šarišské Dravce

Diakonát je 1. stupeň kňazstva, to znamená, že diakon už má účasť na služobnom kňazstve Ježiša Krista. Je klerikom, je zasvätený Bohu a patrí Mu teda bezvýhradne, úplne novým spôsobom, iným, než laik. Túto skutočnosť na diakonáte prežívam asi najintenzívnejšie, aj keď po vysviacke som si na ňu musel zvykať asi najdlhšie ☺. Zároveň je pre mňa zdrojom veľkej radosti. Božie Slovo hovorí: „Ktorý boh je taký veľký, ako je náš Boh?“ A tak sa teším z toho, že môžem tak „výnimočne“ patriť, takému „výnimočnému Bohu“. Verím, že prijatie kňazskej vysviacky toto prežívanie ešte umocní.

Po prijatí diakonátu sa mi otvorila možnosť byť bližšie pri Pánovom oltári a slúžiť mu inak ako doteraz. A taktiež, ako diakon môžem nachádzať všetko to krásne, čo je spojené s ohlasovaním Božieho slova a vysluhovaním sviatostí.

JOZEF HARVAN

29 r., Modra nad Cirochou

Predpoklad z otázky nespĺňam. Kňazstvo ma stále nepriťahovalo. Vôbec som o Tom nerozmýšľal ako o svojom povolani. To skôr babka ☺. Zmena nastala, keď som chcel zistiť, ktorou životnou cestou sa uberať. Keďže ja som nemal potuchy, pýtal som sa Boha, veď On vie všetko.

Diakonská vysviacka otvorila cestu ku kázaniu a tým aj k novému pohľadu na zodpovednosť za povedané slovo.

Na kňazstve vidím krásne všetko, čo k nemu patrí.

Asi najviac pokoru... a to v pozitívnom aj negatívnom zmysle. V pozitívnom, keď som sa ako diakon kvôli správnym veciam musel vzdať mnohých svojich obľúbených. A v tom negatívnom, keď sa mi o „pokoru“ postarali tí druhí.

Kňazstvo z pohľadu diakona? Zaujímavá otázka. Keďže diakon žije ešte iba službu, častokrát ju vníma možno iba ako prácu, a predsa, možno práve teraz sa najviac teším z toho, že kňazstvo nie je len robota, ale nonstop život.

RADOSLAV GÖNCI

25 r., Trstené pri Hornáde

PAVOL HRABOVECKÝ

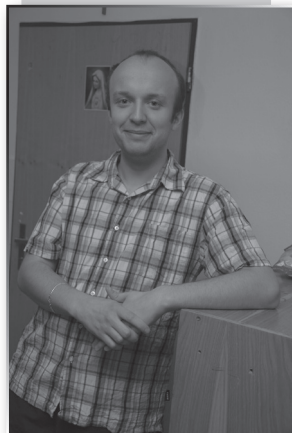
24 r., Kendice

MARTIN HREBÍK

26 r., Prešov – Sekčov

Už počas pastoračného ročníka som mohol zakúsiť krásu i náročnosť pastorácie. Vtedy ako bohoslovec, dnes ako diakon môžem naplno prežívať tie Kristove slová, ktoré nás pozývajú k službe pre našich blízkych: „Bol som hladný a dali ste mi jesť... Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste to urobili.“ Prvým aspektom je teda život s ľuďmi a pre ľudí. Prinášať im Krista v Božom slove a Eucharistii, ale i v bežných činnostiach dňa, vo sviatostiach. Veľmi ma povzbudilo i spoločenstvo kňazov v mieste mojej diakonskej praxe, ktoré mi pomohlo odkryť život kňazského spoločenstva. Vzájomná pomoc i modlitba je to, čo som mohol nanovo objaviť a na čo sa veľmi teším.

JÁN KULAN

24 r., Zbudské Dlhé

Je pravdou, že kňazstvo ma už od detstva veľmi priťahovalo. Rád som ministroval. Prijatím diakonátu som zistil, aké krásne, vznešené, no i zodpovedné je ohlasovanie Božieho slova.

Už teraz sa veľmi teším na chvíle, keď budem prvýkrát slúžiť svätú omšu, na prvé spovede, na vysluhovanie ostatných sviatostí a na pokračovanie ohlasovania Božieho slova. Kňazstvo je nádherné povolanie. Je veľkým darom a tajomstvom pre povolaného a vyvoleného človeka, ktorý prijme tento nezaslúžený dar od Boha a nechá sa ponoriť do tohto tajomstva daru. A tak sa v tejto úžasnej službe Bohu a ľuďom budem snažiť vždy zostať verný. Zároveň sa budem usilovať o moju vlastnú svätosť, aby som tak mohol aj iných privádzať k svätosti života a k spoločenstvu s Bohom.

PATRIK MELKOVIČ

27 r., Sabinov

Možno ste už zažili ten pocit. V nohách máte niekoľko náročných kilometrov výstupu na vysoký vrch. Každým krokom sú vaše nohy ťažšie a ťažšie, ale ako sa blížite k vrcholku hory, odkrýva sa Vám nádherný výhľad. Vtedy zabúdate na únavu a všetky strasti cesty. Pred vami je krásny výhľad a nad vami slnko. Podobne vnímam aj kňazskú službu – pred vami sú ľudia a nad vami Boh. Ľudia s ktorými sa stretávate, raz zažívajú radosť, inokedy bolesť, ale vždy v tom človeku máte možnosť poznať Krista. Je to pre mňa dobrodružstvo poznávať Boha v tých druhých, v najväčšej blízkosti a intimite človeka.

ADRIÁN PRŮŠA

32 r., Vranov nad Topľou
– sever

Prijatie diakonátu mi odkrylo potrebu čo najviac sa odovzdávať a priľnúť ku Kristovi, aby som mohol viac čerpať z Božích darov a sprostredkovať ich iným.

„Kristus potrebuje kňazov preto, lebo ľudstvo potrebuje Krista,“
(Mons. R. Baláž)

Už samotné služobné – sviatosťné kňazstvo vnímam ako veľkú milosť a zároveň nezaslúžený dar. Z čoho sa najviac teším je, byť v spoločenstve ľudí, ktorých spája a zjednocuje Kristus svojou láskou a milosrdenstvom. Krásne je, že kňaz prijatím vysviacky úplne a celý patrí len Kristovi v službe lásky bližným. A práve kňaz môže to Kristove svetlo a nádej vnášať do spoločenstiev a tak zjednocovať všetko a všetkých v Kristovi.

JURAJ SABADOŠ

31 r., Strážske

Zažiť Boha a jeho blízkosť cez druhého človeka je úžasná vec. Zažíval som to vtedy, keď som sa rozhodol pre kňazstvo i počas celej prípravy. Tým druhým človekom, ktorý mi sprostredkoval svet Boha a Jeho lásky bol často kňaz.

Túto skúsenosť pomoci človeka človeku, odkrývania a objavovania lásky, odpustenia a blízkosti Boha, skúsenosť zdieľania života radosti i utrpenia, padania i vstávania som našiel aj vo svojej diakonskej službe. Kňaz i diakon má na to množstvo príležitostí. Viac ako hocikto iný. Viem aký možno nie som, ale viem aký chcem a mám byť.

MARTIN ŠTIEBER

26 r., Šarišské Dravce

Kňaz je muž nesený na kríži vzťahov; najprv je to synovský vzťah s Bohom Otcom, z ktorého čerpá otcovský vzťah k ľuďom. Toto ma na kňazstve najviac teší, že Boh Otec mne, svojmu dieťaťu, dáva účasť na kňazstve Svojho Syna. Je to pre mňa najväčšie tajomstvo, ale aj dôvod na veľkú radosť.

Čím bližšie som ku kňazstvu, tým viac si uvedomujem, že mám byť ľudský, ľudský a ešte raz ľudský. A krásne na tom vidím to, že Boh cezo mňa, cez moje kňazstvo dokáže ľudí pritiahnúť k sebe. Teší ma na kňazstve to, že môžem byť Boží pomocník.

FRANTIŠEK TELVÁK

27 r., Snina

Kde sme boli, keď sme tu neboli - 2. časť

František Barna, Bardejov

Pastoračný ročník som strávil v krásnom, históriou dýchajúcom meste Bardejov. Niektorí si toto mesto snáď spoja s pekne obnoveným historickým centrom a najmä s jeho dominantami: Bazilikou sv. Egidia a historickou radnicou. Myslí, že aj u mňa to tak bolo, ale po roku strávenom v tamojšom farskom spoločenstve sa môj vzťah k tomuto mestu a ľuďom v ňom zmenil.

Možnosť realizovať sa bola veľmi široká. Venoval som sa hlavne asistencii na liturgii. Keďže liturgia je záležitosťou spoločenstva, záležalo mi na tom, aby sa aj spoločenstvo asistentov kňaza rozširovalo. Preto som sa snažil motivovať k takejto službe miništrantov prostredníctvom stretnutí, osobného kontaktu a cez iné aktivity. Dostal som možnosť venovať sa aj mladým a to hlavne tým, ktorí sa pripravovali na prijatie sviatosti birmovania. Počas stretnutí s nimi som

sa ich snažil naučiť čosi potrebné pre ďalší život viery a popri tom som sa učil aj ja od nich. Som rád, že mi bolo umožnené venovať sa i katechéze detí, ktoré navštevujú niektorú z cirkevných škôl v tomto meste. Bola to neoceniteľná skúsenosť utvrdzujúca ma v tom, že na človeka je potrebné vyslať pozitívne impulzy už od útleho detstva, aby mu život viery nebol v dospelosti cudzí. Počas tohto roka som sa mohol stať súčasťou tejto veľkej a rôznorodej rodiny a aj niektorých konkrétnych rodín.

Za toto všetko, za otvorené a ochotné srdcia ľudí, za každú skúsenosť, ktorá ma na ceste ku kňazstvu počas tohto pastoračného roka posilnila, som Bohu nekonečne vďačný. Ďakujem i správcovi farnosti v Bardejove, vdp. dekanovi Pavlovi Martonovi, kaplánom, ktorí tu v tomto roku pôsobili a všetkým, ktorí ma akokoľvek sprevádzali a sprevádzajú doteraz.

Jozef Bujňák, Příchovice

Pastoračný ročník som strávil v severných Čechách, v dedinke Příchovice, nachádzajúcej sa v krásnom prostredí Jizerských hor. Jej srdcom je veľká fara slúžiaca ako mládežnícke centrum Litoměřickej diecézy. Počas celého roka tam prichádzajú mladí, aby si oddýchli, stretli sa s kamarátmi a zažili príchut' spoločenstva veriacich, čo je v ich okolí veľmi zriedkavé. Centrum má názov „Křižovatka“, a pre mnohých je to naozaj miesto nových, často životných rozhodnutí. O to, aby boli každodenne posilňovaní na tele i na duchu, sa stará kňaz Vláda Novák (na fotke vpravo) a stály tím mladých ľudí (2-4), ktorého súčasťou som bol aj ja.

Angažoval som sa v príprave denného programu, pravidelne nakupoval, robil kostolníka i hudobníka zároveň. Avšak najdôležitejšou úlohou každého „tímaka“ bolo byť s mladými pri práci i zábave, a snažiť sa svojím životom i postojmi ukazovať na hlavného „Šéfa“ – Krista. A práve Jemu som za ten rok veľmi vďačný. Bol to čas naberania prvých skúseností s pastoraáciou mládeže, spoznávania samého seba v rôznych situáciách, čas radosti, požehnaní a dávania, ktoré sa premenilo v stonásobný zisk.

Ján Koval', Stará Ves nad Ondřejnicí

Rok svojej pastoračnej praxe som mal možnosť stráviť v malebnej dedinke Stará Ves nad Ondřejnicí, blízko Ostravy v ČR. Toto miesto je známe tým, že je to jednak klasicická dedinská farnosť, ale zároveň aj Diecézne stredisko pre mládež ostravsko-opavskej diecézy. Keď som do Starej Vsi prichádzal, ešte som netušil čo ma čaká a mal som z toho právom aj obavy. Dostalo sa mi však vreľého prijatia od miestneho pána farára a farníkov, a taktiež ľudí pracujúcich na stredisku, čo bolo pre mňa veľkým impulzom do nasledujúcich mesiacov strávených na novom mieste. Postupne som zisťoval, že moja práca nebude jednoznačne zameraná, ale veľmi rozmanitá. A tak som sa začal venovať deťom, ministrantom, mládeži, ale aj dospelým. Či už to boli strediskové akcie s mladými, ako napr. animátorská škola, diecézne stretnutie mladých, až po ministrantské výlety, či navštevovanie chorých vo farnosti. Samozrejme nechýbala ani pravidelná manuálna práca na kostole a farskom pozemku. Všetko však bolo pre mňa veľkým obohatením, pretože mnohé veci som robil prvýkrát, a viem, že to raz budem môcť zúročiť. Veľkým vzorom a povzbudením mi bol pán farár o. Kamil Strak, s ktorým som si vytvoril už od začiatku kamarátsky vzťah a veľa ma naučil, najmä v ľudskej oblasti. Musím konštatovať, že rok strávený mimo seminára ma nielen upevnil v povolani, ale aj vycvičil práci a zodpovednosti v živote. Zároveň som mal možnosť spoznať nových ľudí a iné, predovšetkým ťažšie podmienky prežívania kresťanskej viery ako u nás, čo ma nútilo zamýšľať sa aj nad sebou samým. V každom prípade tento rok bol pre mňa ohromne zaujímavým a požehnaným, za čo som nesmierne vďačný Bohu.

Postupne som zisťoval, že moja práca nebude jednoznačne zameraná, ale veľmi rozmanitá. A tak som sa začal venovať deťom, ministrantom, mládeži, ale aj dospelým. Či už to boli strediskové akcie s mladými, ako napr. animátorská škola, diecézne stretnutie mladých, až po ministrantské výlety, či navštevovanie chorých vo farnosti. Samozrejme nechýbala ani pravidelná manuálna práca na kostole a farskom pozemku. Všetko však bolo pre mňa veľkým obohatením, pretože mnohé veci som robil prvýkrát, a viem, že to raz budem môcť zúročiť. Veľkým vzorom a povzbudením mi bol pán farár o. Kamil Strak, s ktorým som si vytvoril už od začiatku kamarátsky vzťah a veľa ma naučil, najmä v ľudskej oblasti. Musím konštatovať, že rok strávený mimo seminára ma nielen upevnil v povolani, ale aj vycvičil práci a zodpovednosti v živote. Zároveň som mal možnosť spoznať nových ľudí a iné, predovšetkým ťažšie podmienky prežívania kresťanskej viery ako u nás, čo ma nútilo zamýšľať sa aj nad sebou samým. V každom prípade tento rok bol pre mňa ohromne zaujímavým a požehnaným, za čo som nesmierne vďačný Bohu.

Peter Labanc, Snina

Keď som sa lúčil 29. júna 2008 so Sninou, povedal som, že kňazi často rozprávajú o svojich prvých kaplánoch ako o svojich „prvých láskach“. Ja patrím k tým šťastlivcom, ktorí svoju „prvú lásku“, vďaka pastoračnému ročníku, mali možnosť zažiť už skôr.

Snina je mesto, kde som strávil svoju pastoračnú prax trvajúcu jeden rok. Po príchode do tejto farnosti som sa stal súčasťou päťčlenného tímu pozostávajúceho z pána farára, dvoch kaplánov, diakona a mňa. Mal som možnosť nazrieť do rôznych činností pastoračného kňaza pozostávajúcej od práce s deťmi a mládežou, cez prípravu birmovancov a kancelárskou prácou až po navštevovanie chorých v nemocnici alebo individuálne doma. V tomto všetkom, a aj v iných pastoračných povinnostiach, som sa snažil byť nápomocný.

Pastoračný ročník bol pre mňa časom, v ktorom som si mohol utvrdiť správnosť svojho rozhodnutia

odpovedať na povolanie ku kňazskej službe. Som rád, že som

mohol minulý rok stráviť vo Farnosti Sv. Kríža v Snine. Cítil

som sa tam vrelo prijatý spoločenstvom na fare, aj

veriacimi vo farnosti. Aj touto cestou chcem

poďakovať pánu farárovi za otcovskú starostlivosť a všetkým ostatným za srdečné

prijatie, ktorého sa mi na tomto mieste

dostalo. Stal som sa bohatším o množstvo nových skúseností a známostí

a na mnohých mi v srdci ostala pekná spomienka.

Lukáš Pacan, Svidník

Na pastoračnom ročníku som bol v ma-

lom mestečku blízko poľských hraníc - vo

Svidníku. Tam ma poslali predstavení Kňazského

seminára, aby som tam pod duchovným vedením skúseného

kňaza Antona Pavlíčka spoznal život v klasickej farnosti. Mojou hlavnou úlohou bolo pomáhať

duchovnému otcovi v jeho ťažkej a zodpovednej službe, a to privádzať ľudí k Bohu. Pomáhal

som s otváraním kostola, keď nebol k dispozícii kostolník, zastupoval som hodiny náboženstva,

pomáhal som birmovancom, aby sa dobre pripravili na ich veľký deň, keď príjmu sedem darov

Ducha Svätého a tiež som roznášal v priemere dvakrát do týždňa chorým a nevládnym ľuďom v

nemocnici sviatostného Krista. Pracoval som aj manuálne,

čo mi pomohlo lepšie spoznať bežný život na fare. Ten rok,

ktorý som tam strávil vo mne zanechal veľkú brázdú a tak-

tiež ma veľmi obohatil. Nie všetky chvíle boli slnečné, ale

Boh ma aj cez tieto skúšky osobou duchovného otca

formoval, aby som tak hlbšie vnímal do podstaty daru

povolania. Aj touto formou chcem ešte raz poďakovať

vdp. Antonovi Pavlíčkovi za to, že ma dokázal oslobodiť

od mnohých mojich zlovykov a nedokonalostí, aby som

tak dokázal jasnejšie kráčať za Kristom.

PS: Netvárite sa vážne ako kilo soli v pol kilovom balení.

Martin Kohút, Jablonec nad Nisou

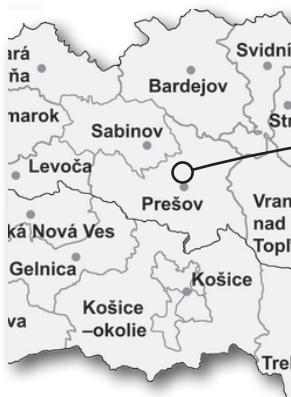
Pastoračný ročník som prežil v klasickej severočeskej farnosti Jablonec nad Nisou. Mojou základnou úlohou bola pomoc farárovi a kaplánovi v službe v pomerne veľkej farnosti. Tá má vo svojej správe 12 kostolov, v ktorých bolo potrebné starať sa o liturgiu a keďže niektoré z nich boli v chátrajúcom stave, tak aj o údržbu. Potrebné bolo vykonávať

aj starostlivosť o chorých v nemocnici, o starších ľudí v domove dôchodcov, o telesne postihnutých v ústave, kde pre mňa bola povzbudením obetavá práca rehoľných sestier z Congregatio Jesu. Zaujímavá bola aj skúsenosť s pastoraáciou väzňov v tunajšej väznici. Dostal som taktiež možnosť vyučovať náboženstvo vo forme katechéz na fare, keďže náboženská výchova sa na štátnych školách zvyčajne nevyučuje. Každú stredu som sa venoval rómskej mládeži.

Napriek veľkému počtu kostolov veriaci tvorili iba necelé jedno percento obyvateľov. Aj v týchto nie veľmi vyhovujúcich podmienkach sa istá časť aktívnych veriacich spolupodieľala na tvorbe celoštátneho časopisu pre miništrantov „Tarsicius“ a taktiež aj dievčenského kresťanského magazínu „In“. Veľkým povzbudením bola pre mňa živá viera tohto malého spoločenstva veriacich žijúcich v jednej z najateistickejších oblastí Čiech (možno aj Európy). Chcem sa poďakovať miestnemu správcovi farnosti, kaplánovi (vľavo na fotke) a celému farskému spoločenstvu za srdečné prijatie a za možnosť nábrať nové skúsenosti vo farskej pastoraácii.

Slavomír Engel, Veľký Šariš

Pastoračný ročník som strávil v jednej z najstarších farností našej arcidiocézy, v starobylej farnosti sv. Jakuba vo Veľkom Šariši. Počas tohto roka som mohol zblízka sledovať život diecézneho kňaza vo farnosti. Bol to pre mňa rok plný rôznych zážitkov a načerpania nových skúseností. Či už to bola asistencia pri liturgii, stretnutia s miništrantmi, práca vo

farskej kancelárii a hospodárstve, rôzne výlety s mladými. Všetky skúsenosti, ktoré som nadobudol počas pastoračného ročníka pre mňa znamenajú veľký posun na mojej ceste ku kňazstvu. Veľkou skúsenosťou bolo pre mňa spolupodieľanie sa na príprave veľmi známej odpustovej slávnosti Škapuliarskej Panny Márie, kde som mal príležitosť ukázať všetko, čo nové som sa za rok naučil. Za všetko sa chcem poďakovať predovšetkým Pánu Bohu, že mi udelil milosť stráviť pastoračný ročník v tejto farnosti, pretože naň nikdy nezaбудnem. Na tomto mieste sa chcem taktiež poďakovať pánu farárovi, vdp. Alexandrovi Repickému a pánom kaplánom, ktorí boli pre mňa príkladom kňazského života a za ich sprevádzanie ma počas tohto roka. Pastoračný ročník nebol pre mňa len akoby ďalším ročníkom formácie, ale počas neho som nadobudol novú motiváciu pre moje povolanie, aby som sa stal kňazom dobrým a kňazom, ktorý je poslaný pre ľudí.

KRÁTKE sci-fi

TOMÁŠ ŠAMOT

ILUSTRACNÉ FOTO: INTERNET

KRÁTKE sci-fi

*Pomaly som kráčal popri rieke; bol letný podvečer.
Za posledné dva mesiace sa toho prihodilo príliš veľa,
než aby som v tom celom mal jasno.
Nikto nevedel ako to skončí. Nádeje mizli.
Sadol som si na kamenitý breh a hádzuc kamene do vody som premýšľal.*

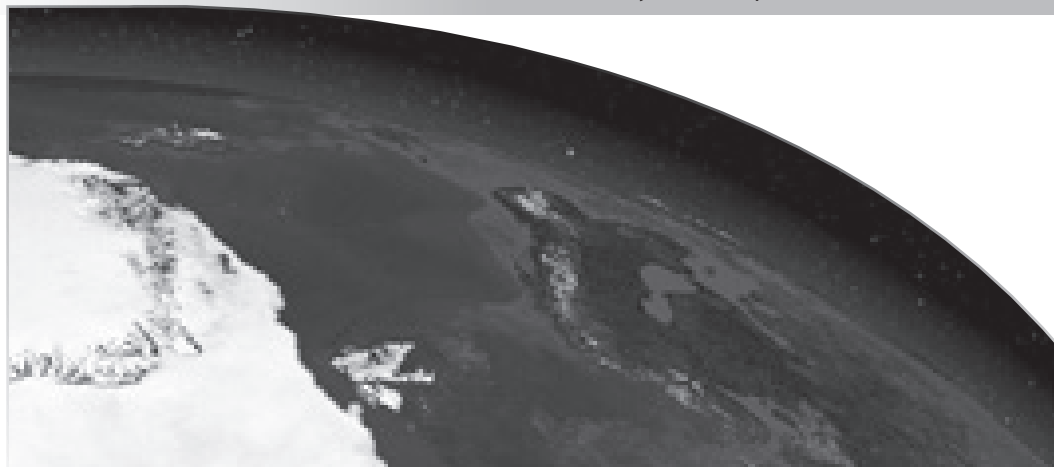
Tak nám dali šancu. Vraj si túto planétu nezaslúžime. Čo o tom oni vedia? Tvory bez kultúry. Nemajú náboženstvo, nemajú umenie, literatúru, dejiny... Vlastne nemajú nič. Sú to vôbec ľudia? A predsa, v mnohom nás predbehli. Všetci sú si rovní, všetci sú materiálne zabezpečení (nielen horných 10 %). Majú technológie, majú stabilnú ekonomiku a majú jeden spoločný cieľ – podmaniť si všetko. Zatiaľ sa im darí. Zatiaľ...

Dali nám podmienky. Čo sme mali robiť – je ich štyridsaťkrát toľko ako nás. Dvestoosemdesiat miliárd. Únia dvadsiatich troch planét – my máme byť dvadsiata štvrtá. Páčia sa im naše oceány – veď hej, obrovský zdroj energie pre tie ich jadrové fú-

zie. Máme šesť mesiacov; šesť mesiacov na to, aby sme zmenili svoju situáciu – alebo odtiaľ budeme musieť odísť. Snád sa to podarí. Naša Zem predsa dokáže uživiť tridsať miliárd obyvateľov.

Zasadali všetky vlády, únie, federácie... a dohodli sa. Asi prvýkrát v dejinách ľudia pochopili, že musia ťahať za jeden koniec. Zrazu bolo všetkým jasné, že VŠETCI sú si rovní, že KAŽDÝ musí mať čo jesť, že máme SPOLOČNÝ cieľ. Ekonomická kríza pominula, každý má kam vyvážať. Trh predsa zdaleka nie je zaplnený. Pozitívom je, že peniaze zanikli – aj tak už nemajú hodnotu. Stihneme to za zostávajúce štyri mesiace? Budú všetci ľudia tejto planéty na rovnakej životnej úrovni? Pred rokom to bola utópia. Dnes je to nutnosť.

*Hodil som posledný kameň do vody – pýchy i prekliatia našej planéty.
Kto vlastne sme? Ľudská rasa. Máme technológie, prostriedky, know-how.
Dokázali sme takmer všetko, a predsa...
naš najpálčivejší problém by sme nikdy nezačali riešiť,
ak by tu neboli prišli mimozemšťania...*

Michelangelo: Delfská Sibyla, Sixtínska kaplnka

„Umenie je jedna z foriem osvojovania si sveta človekom“, dočítame sa na stránkach encyklopédie. Čítajúc ďalej: „Umenie je forma maximálneho bytia človeka spočívajúca v cieľavedomom pretváraní škaredého alebo esteticky neúčinného či menej účinného na krásu v koncentrovanej podobe.“ Jednoducho povedané, umením je viesť ako správne narábať so sebou samým a so svetom tak, aby všetko smerovalo ku Krásu. Najkrajšej krásy všetkých krás. A život človeka, aby bol inšpirujúci a vzhľad vecí okolo povznášajúci. Je umením žiť život *živo* a nie len *prežívať*. *Prežiť* život je úloha, pred ktorou stojíme. *Žiť pre...*, je radosťou, ktorá nás skrášľuje. Koncentrovanie samého seba k radostnému narábaníu s úlohami, to je robiť seba samého krásneho pre Krásu, ktorá sa ukrýva v nás, aby bola Krásou pre všetkých, ktorí ju hľadajú.

(L.M.)

Obsahy a formy (interview s (ideovým) umelcom)

JOZEF BARLAŠ

ILUSTRACNÉ FOTO: INTERNET, JULO KOTUS

*Na čo sa pozeráme? Čo počúvame? A čo čítame?
Je to iba páčivé alebo to skrýva aj estetickú hodnotu?
Nie sme ochotní v záujme nášho náboženského
presvedčenia klesnúť o tri umelecké úrovne?*

*A ako to pravé umenie vlastne vyzerá?
Ako sa krása oblieka, ak ju chceme na ulici spoznať?
Opýtali sme sa odborníka – jedného z návrhárov
značiek, ktoré nosí – umelca.*

Čo je to umenie? Môžete nám ponúknuť nejakú komplexnú definíciu?

Pred dvoma rokmi som na tomto fóre hovoril o kráse, jej úlohe a spôsobe akým prichádza do tohto sveta, zhmotňujúc sa v umeleckom diele. Chcel by som nadviazať na povedané a vykresliť umenie ako formu maximálneho bytia človeka, spočívajúcu v cieľavedomom pretváraní škaredého alebo esteticky neúčinného, či menej účinného na krásu v koncentrovanej podobe.

Prepáčte, ale mohli by ste to poľudštiť?

Hmotu možno usporiadať rôzne. Vesmír sám osebe je ohromujúci. Keď hľadáme na jeho harmóniu, nemôžeme sa ubrániť dojatiu nad dokonalým zámerom Stvoriteľa, ktorý sa v nej odráža. Korunou usporiadania tejto hmoty je človek – tvor, ktorý hmotu prekračuje intelektom, duchom, vôľou. Vďaka nim je schopný hľadiť

za matériu a nachádzať omnoho vznešenejšie pravdy ako sú zákony hmotného sveta. Čím bližšie sa k týmto pravdám dostáva, tým viac cíti potrebu komunikovať svoje objavy spoločnosti. A to sa dá rôzne. Jednou možnosťou je použiť ťažkú reč metafyziky a dogmatickej teológie, ktorým málokto rozumie. Prijateľnejšou možnosťou je umenie. V ňom hmota mieraná na litre, kilogramy a metre nadobúda nové formy, ktorými chce podať krásu „z druhého sveta“. Vznešené obsahy si tak obliekajú šaty tohto sveta. Výsledkom je umelecké dielo. Vždy si treba všimnúť to prepojenie medzi...

Už tomu začínam rozumieť. Predsa však mi nie je jasná jedna vec. Predstavujete sa nám tu ako veriaci. Čo s umelcami, ktorí sú povedzme ateisti? Čo zobrazujú oni?

Nenechali ste ma dopovedať myšlienku, ale snáď je toto dôležitejšie. Ja som bol pôvodne tiež de-facto ateistom. Cí-

til som v sebe potenciál tvoriť, a tak som tvoril. Mal som boha – inšpiráciu, ktorej som úplne veril, kým sa môj život nezmenil. Stalo sa to 7. mája 1964. Priateľ ma pozval na stretnutie pápeža Pavla VI. s umelcami. Miestom konania bolo umelecké dielo, ktoré obdivujem najviac zo všetkých, a preto som pozvanie prijal. Hľadiac na podmaňujúce fresky Sixtínskej kaplnky som jedným uchom načúval slovám pápeža. Bol asi v polovici homílie, keď ma zasiahla výčitka, ktorú adresoval nám, umelcom: „Tak trochu ste nás opustili. Odišli ste ďaleko, pili z iných prameňov, hľadali možnosti pre vyjadrenie iných vecí, ale už nie našich.“ A rozmýšľal som. Z akého prameňa pijem ja? Čo je to tá moja inšpirácia? Nie je len tieňom Michelangelovej Inšpirácie? Začal proces mojej premeny.

Asi som zašiel mimo predmetu vašej otázky, však? Tak sa vráťme k téme. To, že sa umelec nedeklaruje ako príslušník urči-

tého náboženstva neznamená, že nevie tvoriť alebo, že nemá obsahy, ktoré by stvárňoval. Najväčším umelcom v dejinách síce vždy môžeme pripísať určité náboženské vyznanie, ale pokúste sa o to dnes. Osobnosti umenia sú často ateistami, respektíve nepraktizujúcimi veriacimi. Majú svoje vlastné „umelecké náboženstvo“, panteón múz, medzi ktorými často nájdeme aj syntetické dámy v bielom prášku. Niet divu, že potom oddeľujú umenie od života a nie dostatočne cenné hodnoty povýšia na „oltár umeleckého uctievania“. Schopnosť tvoriť im ale nijako nemôžeme uprieť. Nevie, či sa umelec rodí ako umelec. S istotou však môžeme tvrdiť, že istá predispozícia tu byť musí. Je to cit pre pochopenie neba, ducha a ich pokladov, hoci len implicitný, a ich následné sprístupnenie prostredníctvom slova, farby, dizajnu, zvuku, či pohybu. Keď som pred chvíľou hovoril o tom, že umenie je oproti metafyzike a teológii priateľnejšou formou vyjadrenia vznešených obsahov, tak teraz musím pridať, že je aj pochopiteľnejšou a často

výstižnejšou. Umelecké dieło nám umožňuje pochopiť realitu, ktorá za ním stojí a robí to okamžite, bezprostredne. Umelec si možno ani neuvedomuje tento rozmer svojho talentu a jeho častú manipuláciu.

Chcete tým povedať, že sa umelci stanú nástrojmi určitej propagandy?

Predpokladám, že máte na mysli určité nežiaduce ideológie, ale tá, ktorá hrozí rozvoju umenia je spoločnosťou tolerovaná – ide o kapitalizmus.

(smiech)

V záujme obchodu sa často do popredia dostáva namiesto umenia gýč. Áno, viem, požiadate ma o vysvetlenie ako to myslím, a potom sa ma spýtate, čo je to gýč.

(súhlasne prikyvujem)

Myslím, že lepšie bude najprv zadefinovať gýč. Potom snáď prideme i ku komerčnému „umeniu“ a i tomu nekomerčnému, ale gýčovému, ktoré chce „predávať ideológie“. Nebojte sa, všetko vysvetlím. Tak pekne po poriadku.

Gýč je pseudoumením. Navonok sa chce tváriť ako umenie, to znamená, že používa všetky formy, ktoré sú umeniu vlastné. Problémom je, že mu chýba prepojenie s témou, obsahom, ktorý sa stal jeho inšpiráciou. Je buď úbohým kópiou toho, čo už niekto vyjadril alebo len zneužije emócie, ktoré podob-

nou formou už niekto vyvolal a on tento emocionálny náboj danej formy ukradne. Úbohé. Kvalitatívne gýč neprináša nič nového. Nijako neobohatí vyjadrenie duchovnej reality, ktorá už bola obsahom umenia niekedy v minulosti; neobohatí asociácie medzi formou a obsahom, o ktoré sa (úplne legitímne) pokúša umenie, ktoré nenachádza inšpiráciu priamo pri zdroji, ale pri inom umeleckom diele. Jazyk gýča musí byť dostatočne jednoduchý. Gýč nepotrebuje výklad; nič v ňom nie je ponechané fantázii. Najsmutnejšie na gýči je, že namiesto toho, aby zvyšoval našu umeleckú citlivosť, ju často oslabuje.

Gýč je parazitom umeleckej činnosti. V záujme kapitálu zrádza cieľ umenia – už nie je vyjadrením reality, ale zdrojom zisku. Napriek povedanému musím ale priznať, že často sa nám umenie a gýč miešajú a pre neskúseného konzumenta je preto ťažko medzi nimi rozlíšiť. Pre tých, ktorí by to radi zjednodušili musím povedať, že nie všetko komerčné umenie je gýčom a nie všetok „underground“ je umením.

Doteraz ste hovorili o poklese, respektíve vytratení umeleckej úrovne v súvislosti s „vôňou peňazí“. Chvilku predtým ste však naznačili, že gýč môže „predávať ideológie“. Čo tým myslíte?

Niektorí sú ochotní robiť „umenie“ len preto, aby na ňom zarobili. Iní sú ochotní tvoriť „umelecky“, pretože potrebujú obal pre idey, ktoré hlásajú. Musím byť kritický a povedať, že najväčšiu

denominácií, ktoré často prenikajú aj do prostredia katolíckeho. Často sa stávame svedkami toho ako sa nerešpektuje nevyhnutnosť adekvátnych foriem pre konkrétne obsahy a vznešené myšlienky vidíme obliekané do šiat zo second-handu.

(môj nechápajúci pohľad musel byť asi dosť zábavný, pretože úsmev na perách umelca bolo cítiť aj v nasledujúcich slovách)

Hovorím o filme, literatúre, hudbe... Medzi týmito domé-

nami dnes môžeme nájsť dosť široké zastúpenie umelcov, ktorí chcú tvoriť presne podľa noriem súčasnej kritiky a nechápu, že to nesmú robiť práve preto, že ich obsahy potrebujú vlastné formy.

Gospel. Nemôžem si zvyknúť na to, že v rádiu mi ide to isté, len s iným textom. Možno nenájdem pochopenie u mnohých mladých kresťanov, ale jednoducho cítim antipatiu voči modernej gospelovej hudbe a často aj formám, v ktorých sa prezentuje. Je pre mňa neprípustné, aby bol evanjeliový posvätný text prezentovaný prostredníctvom rapu, hardrocku, či nu-metalu. Chápem, že ani Marco Frisina, ani Piotr Rubik nemusia mladému človeku chuť. Niekedy je preto lepšie, ak radšej počúva hudbu umelcov,

ktorí sa síce nedeklarujú ako kresťania, ale ich poslanstvo sa kresťanstvu neprieči a umelecká hodnota je dostatočne vysoká. To isté možno povedať o literatúre a o filme. Snáď sa ešte dostanem k románu amerického spisovateľa Franka Perettiho *Z temnot* (*This present darkness*), ktorý predstavuje akýsi literárny gospel; poďme však k filmu.

Neviem či mi šéfredaktor dovolí uverejniť tieto vaše myšlienky, ale začalo ma to veľmi zaujímať. Pokračujte prosím.

Tak teda film. Možno ste videli tie medzi mladými kolujúce „bestsellery“ so silným emocionálnym nábojom. *Škola pocitov* (*A walk to remember*), *Vzopriet sa Obrom* (*Facing the giants*), či *12 podmienok k dedičstvu* (*The ultimate gift*). Niektorí ich označujú ako evanjelizačné filmy vysokej hodnoty; ja im hovorím „krásny, páčivý, dojímavý gýč“. Myslím, že som už dostatočne naznačil prečo. Chcú vyzeráť ako film zo súčasnosti a nakoniec vyznievajú ako jeho nútená napodobenina. Ich formy, vonkajší efekt, by chceli navodiť atmosféru autenticity, ale akosi im to nejde. Chronologický postup vzniku umeleckého diela je tu obrátený. Nie je to evanjelium, ktoré donúti umelca tvoriť, ale potreba tvoriť film (s cieľom evanjelizovať), ktorého „dojímavému kliše scenáru“ nájdeme vhodné podporné citáty z evanjelia. Zanedbáva sa obohacovanie chápania evanjelia, kradnú sa formy a výrazové prostriedky, fantázia divá-

skupinu medzi tými „inými“ tvorí Cirkev. Áno je to tak. Nechápte to ako blasfémii, ale Cirkev hľadá gýču. Od pamätného májového dňa roku 1964 som sa k tejto myšlienke vyslovenej pápežom vracal vždy znova a znova a zároveň som v svojej umeleckej tvorbe robil všetko preto, aby prestala byť pravdivou. Cirkev sa uchyluje ku gýču z viacerých dôvodov. Čo sa týka katolíckej, je to zväčša ekonomické hľadisko, ktoré nás často núti siahnuť po lacných reprodukciách, ktoré potom zaplňajú mnohé naše chrámy. Tie sú nevyhovujúcimi už len preto, že každé dielo musí zodpovedať konkrétnemu priestoru. Nemožno inštalovať hocičo hocikam.

Rád by som sa teraz zastavil pri, podľa mňa, gýčových prejavoch rôznych protestantských

ka ostáva bez impulzov. Dovo-
lím si povedať, že evanjelizač-
ný film nás klame. Z úcty k evan-
jeliu si po jeho zhliadnutí málo-
kto dovoľí povedať, že sa mu ne-
páčil. Ničí to naše umelecké cí-
tenie. Veľmi.

**To už je silná káva aj pre
mňa. Existuje predsa množ-
stvo náboženských filmov,
ktorým nemožno nič vytknúť.
Musíte mi vysvetliť, ako ste to
celé mysleli.**

Tak, ako som to povedal. Všet-
ko závisí od postupu vzniku die-
la. Myslím, že existuje mnoho fil-
mov, ktoré by sa dali označiť ako
náboženské, a pritom sú to hod-
notné umelecké diela. Ich autori
mali vznešený obsah, ktorý po-
dali tak, ako vedeli – prostred-
níctvom svojho talentu – a my
ich dnes hodnotíme ako vysoko
estetické diela. Pri kritizovaných
„evanjelizačných“ filmoch si for-
ma hľadá obsah – nešťastné rie-
šenie. V umení to musí fungovať
opačne.

**Mohli by ste uviesť nejaký
príklad na tie „vysoko estetic-
ké diela“?**

Samozrejme. Rád by som
však neprezentoval iba svoj
vlastný názor, ale aj pohľad cir-
kevných autorít na túto proble-
matiku. Myslím, že Cirkev poču-

je prenikavý hlas filmu vo sve-
te a rovnako chápe, že tento do-
káže hovoriť do srdc ľudí nie-
kedy viac ako kazateľ v kosto-
le. Pravdepodobne toto bol dô-
vod, prečo Konferencia katolíck-
ych biskupov Spojených Štá-
tov a rovnako aj Konferencia ta-
lianskych biskupov (a určite aj
ďalšie, o ktorých neviem) zria-
dili osobitné komisie pre hod-
notenie filmového umenia. Vý-
sledky ich činnosti v podobe re-
cenzií a rebríčkov sú verejne prí-
stupné na internete. Kritériá za-
hŕňajú tak estetické, ako aj mor-
álne hľadisko. Tam, kde si od-
porujú, má prednosť samozrej-
me morálne. Talianska komisia
navyše ponúka aj návrhy, ako
sa dá komentovaný film pou-
žiť pastoračne. Bolo by osožné,
ak by podobné komisie vznik-
li aj v našej jazykovej oblas-
ti... Asi vám odbieham od témy,
ale... Tak teda tie „vysoko estetic-
ké diela“. Aby som nadviazal na
spomínané komisie, tak v amer-
ickom rebríčku najlepších de-
siatich filmov za rok 2008 (reb-
ríček filmovej komisie konferen-
cie amerických katolíckych bis-
kupov) som našiel filmy *Podivu-
hodný prípad Benjamina But-
tona* (*The Curious Case of Ben-
jamin Button*), *Milionár z chatr-*

če (*Slumdog Millionaire*) i *WAL-
L-I* (*WALL-E*). Osobne som bol
zo všetkých troch povzbudený
a potešilo ma nájsť ich v to-
to rebríčku. Ešte väčšia bola
moja radosť, keď tieto diela do-
stali ocenenia Americkej filmo-
vej akadémie (Oscar) – a tie sú
ohodnotením výlučne umelec-
kej (nie morálnej) stránky filmu.

Celé toto pozorovanie mi iba
potvrdilo to, čomu verím a čo
som sa vám v tomto rozhovore
pokúsil prezentovať – umenie,
ktoré oblieka vznešené obsahy
do estetických foriem a nádej,
že nie som sám, ktorý to takto
chápe.

**Ako tak hľadím na svo-
je poznámky vynára sa mi tu
ešte zopár otázok. Najrozum-
nejšie asi bude začať s tým, čo
ste sám načrtli a nedokonči-
li. Takže... Čo sa týka literatú-
ry... „Z temnôt“. Čítal som pred
nedávnom tento román a hoci
tuším, čo mi chcete povedať
by som to chcel počuť od vás.**

Veľmi rád, ale obávam sa, že
čas, ktorý som si rezervoval pre
tento rozhovor neúprosne vypr-
šal – čaká ma ešte jedno pracov-
né stretnutie, prezentácia v ga-
lérii a potom idem s manželkou
do kina. Benjamin Button. Chce-
me to vidieť ešte raz.

Podakoval som, potriasli sme si rukami.

Odložil som poznámky i diktafón a šiel domov.

Sadol som k počítaču a prepísal rozhovor.

Uvedomil som si, že hoci sme interview

nedokončili, ja som stihol podľahnúť dojmom

*z tohto človeka. Spustil som internetový prehliadač
a pozrel si umelcom odporúčané stránky.*

Najprv jednu, potom druhú

a nakoniec ešte stránku miestneho kina.

Musel som si predsa zarezervovať lístok na večer...

ZAMYSLENIE SA NAD filmom

SLAVOMÍR ENGEL
FOTO: INTERNET

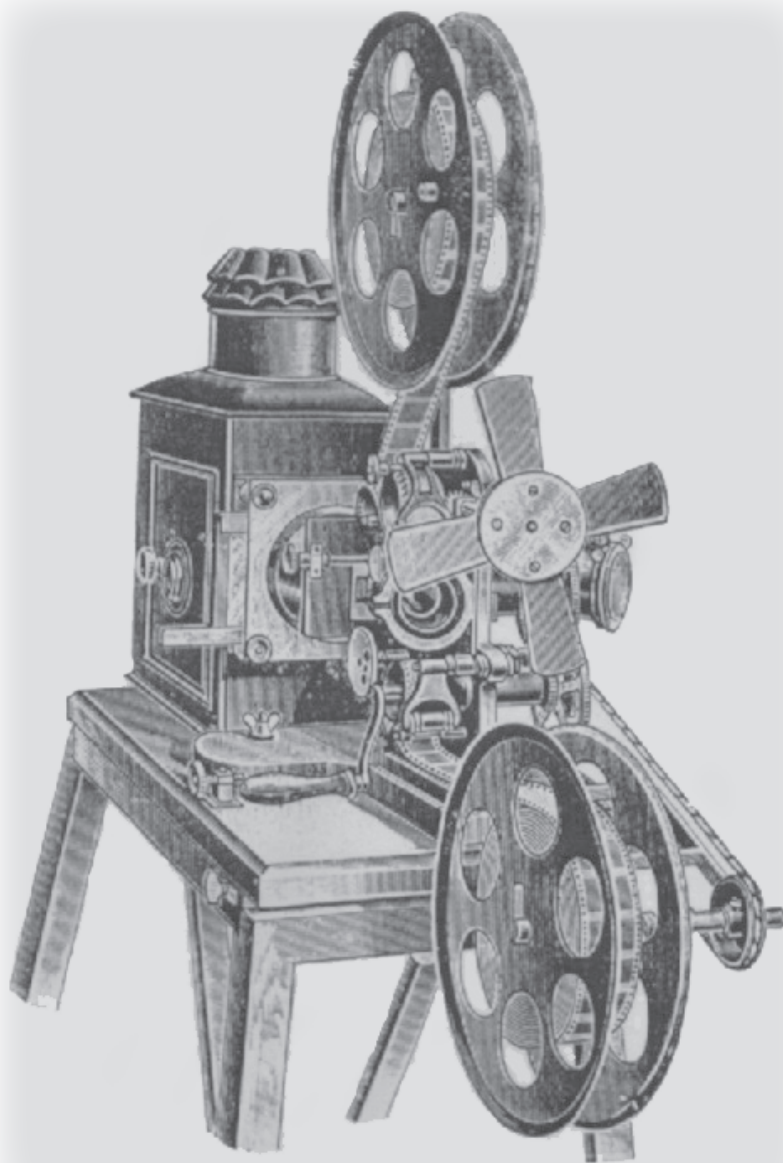
ZAMYSLENIE SA NAD filmom

Podľa dostupných štatistík návštevnosť kín v celej Európskej únii všeobecne klesá. Konkrétne, v roku 2008 na Slovensku kiná navštívilo 2,5 milióna divákov a kiná zaznamenali tržby 280 miliónov korún. Slovensko je tak na prvých miestach, čo sa týka úpadku počtu divákov v kinách. Oproti tomu sa u nás zaznamenal obrovský, až rekordný nárast predaja DVD nosičov. Film je teda stále v spoločnosti žiadaný a môžeme povedať, že dnes ho v civilizovanom svete pozná každý. Prečo sa stal neodmysliteľnou súčasťou nášho života? Čo spôsobuje fakt, že je po celú dobu svojej existencie taký populárny? Zamysleli sme sa však niekedy nad tým, čo nám ponúka, čo prináša ako druh umenia? Skúsme sa zamyslieť nad týmito otázkami.

Čisto striktné a čo najvýstižnejšie by sme mohli film definovať ako zachytenie, či nahrávku pohybov a zvukov, či už ľudí, zvierat alebo celkovo reality s následným zostrihaním a úpravou, a toto ako celok neskôr premietané pre verejnosť. Z historického hľadiska môžeme za vznik filmu považovať prvé verejné premietanie v Paríži, ktoré sa uskutočnilo v roku 1895. Francúzski vynálezcovia, bratia Auguste a Luis Lumierovci, zostrojili kinematografický prístroj, ktorý zároveň slúžil aj ako projektor, a tým spôsobili obrovskú senzáciu, ktorá prakticky trvá dodnes. Začiatkom 20. storočia sa už film začal vyvíjať do akejsi stále populárnejšej a žiadanejšej formy umenia a bol čoraz viac vyhľadávaný spoločnosťou. Príchod zvuku do filmu a koncentrovanie sa filmu na dlhé metráže ho posunuli v popularite snád' pred všetky zložky umenia a stal sa plnohodnotnou súčasťou kultúry, umenia a spoločnosti. Celovečerný film ako druh filmovej tvorby pre ľudí akoby ponúkol niečo nové, predtým neobjavené. Popularitu filmu ešte znásobil príchod televízie, ktorá umožňovala sledovať ich priamo doma. S celovečernou schémou tu filmy zostali dodnes a sledujeme ich s veľkou obľubou, niekedy až s vášňou a netrpezlivosťou. Žánre, ktoré tvorba ponúka ako reakciu na požiadavky divákov len rozširujú možnosti filmu ponúknuť divákovi viac a zároveň zvyšujú jeho prestíž.

Každý z nás má nejaký obľúbený žáner a ku každému žánru aj ten najobľúbenejší film, ktorý si rád pozrieme aj viackrát. Povstáva tu ale pre nás zaujímavá a veľmi dôležitá otázka... Zamyslíme sa vôbec niekedy nad tým, prečo filmy v neustálom kolotoči sledujeme? Na prvý pohľad pre veľmi jednoduché dôvody. Možno zo záľuby, z nudy, z dlhej chvíle, pretože film je ľahšou formou relaxu ako napríklad čítanie knihy. Objavuje sa tu však ešte jeden problém. Nedegradovali sme film ako zložku umenia a kultúry len na niečo „prechodné“, na niečo, čím chceme vyplniť čas? Len sa pomocou filmu presunúť zo „včerajška“ do „zajtrajška“? Nie, film a umenie, tu určite nie sú na to. Vo víre udalostí a v spleti rôznych názorov akoby sme strácali zmysel pre krásno a význam vecí nám uniká. Nečudo, že film potom takto vnímame. Prečo chodíme do kín na nové filmy, ktoré sú predstavované ako trháky? Nejdeme tam len preto, aby sme aj my vedeli rozprávať o tom novom super filme? Len preto, že tam už boli naši priatelia a známi? Myslím, že každý z nás tam ide aj preto, že v „kútku duše“ čosi od tohto super filmu očakáva. Mohli by sme povedať, že túžime po umeleckom zážitku.

Po skončení jedného premietania som ostal na chvíľu sedieť na svojom mieste, keďže som sedel v strede a bolo potrebné dlhšie čakať, kým sa rad vyprázdni. V kinosále sa rozžiarili svetlá a mne sa

Kineskop - prístroj, ktorým bratia Lumierovci natočili a premietali prvý film v histórii.

naskytla príležitosť vidieť všetkých ľudí v kinosále ako zo svojich miest v tichosti na tvári odchádzajú k východom. Zvyčajne to tak nebýva. Väčšinou hneď po skončení filmu prezradíme svoje dojmy a začíname diskutovať. To ticho, ktoré v kinosále zavládlo bolo predpokladom niečoho. Film ľudí zasiahol. Ponúkol im príležitosť pozrieť sa na

tí nášho života. Záleží len na nás, či sa rozhodneme pre takúto možnosť alebo film posunieme so všetkým umením do roviny a úlohy „vyplňovateľa času.“

miesta vo svojom živote, zamyslieť sa nad zmyslom. Vyjadril úžasným spôsobom nejaké hodnoty života a sprostredkoval odkaz. Bol jednoducho dobrý.

Je pre nás dôležité uvažovať nad takýmito súvislosťami? Je to pre nás vôbec zaujímavé? Načo skúmať film z takéhoto pohľadu. Stačí, že v ňom hral dobrý herec alebo tvorcovia do filmu zakomponovali skvelú hudbu... to je dnes asi hlavným kritériom ohodnocovania filmu.

Kinematografia ako zložka umenia alebo film ako umelecké dielo nám môže ponúknuť pohľad na určité skutočnosti v našom živote a vyvolať v nás následnú reflexiu. Preto je pre nás dôležité zamýšľať sa nad týmito otázkami. Skúmať výpovednú hodnotu filmu vo svetle udalos-

NESTRÁŽENÉ KRÁSNÉ OKAMIHY ŽIVOTA

FRANTIŠEK BARNA

FOTO: JULO KOTUS - PARÍŽ

Julo KOTUS

Narodil sa v malej dedinke Zemplínske Hámre. Žije a pracuje v Bratislave v reklamnej agentúre LB International. Založil a je šéfredaktorom internetového magazínu o fotografovaní www.ephoto.sk. Je členom APFSR (Asociácia Profesionálnych Fotografův SR). Vystavoval na Slovensku, vo Walese a v Amerike. Má za sebou štúdium teológie.

A ko si sa dostal k fotografovaniu a čomu sa konkrétne venuješ?

Fotografovať som začal počas štúdia na gymnáziu. Ešte predtým som sa zaujímal o maľovanie a hlavne kreslenie uhlíkom alebo ceruzkou. Tak vznikla záľuba k čiernobielymu obrazu. Ak som chcel kresliť podľa predlohy a nebolo dosť času na pobyt v prírode alebo bol model k dispozícii iba chvíľku, musel som si scénu alebo model vyfotografovať a kresliť až doma. Takto som robil napríklad veľké obrazy párom na svadbu. To bolo moje prvé stretnutie s fotografiou, samozrejme čiernobielym.

Mal som vtedy starú Exaktu, ale chcel som mať lepší a modernejší prístroj s meraním expozície a autofokusom, a tak som starú Exaktu odniesol do obchodu, ktorého majiteľ zberal takéto „starožitnosti“. Spriatelil som sa s ním a dostal zľavu na nový fotoaparát. Aj keď som si to ešte naplno neuvedomoval, od tej chvíle som už mal o celoživotný koníček a neskôr aj o profesiu postarané. Samozrejme, ešte som urazil dlhú cestu, kým sa z koníčka stalo povolanie. Za túto cestu som veľmi vďačný, lebo som na nej stretol učiteľov,

ktorí boli nielen skvelými fotografmi ale aj krásnymi ľuďmi a osobnosťami.

Prečo je fotografia potrebná?

Fotografia má rôzne poslanie v spoločnosti. Keď sa pozrieme do histórie, fotografický jav (maľovanie svetlom) bol objavený maliarmi - jednoduchým spôsobom cez dierku v stene premietali obraz na stenu, aby mohli skutočnosť presnejšie reprodukovat'. Maliari používali spomínanú Cameru Obscuru už v 16. storočí. Čiže prvý cieľ fotografie spočíval v čo najpresnejšej a najrýchlejšej reprodukcii skutočnosti. No dnes má okrem zobrazovania skutočnosti (reportážna, dokumentárna, rodinná fotografia) aj iné poslanie a ciele. Pomocou umeleckej fotografie sprostredkujú autori ostatným svoje videnie sveta, a tým aj osobné zážitky a pocity. Produktová fotografia v katalógu čo najvernejšie zobrazuje daný tovar, ktorý popisuje. Reklamná a imidžová fotografia sa zase snaží predávať produkt tým, že sa usiluje vyzdvihnúť jeho vlastnosti, ktoré môžu osloviť potenciálneho spotrebiteľa. Myslím si, že každý z týchto fotografických žánrov má svoje opodstatnenie. Ide len o to, aby bola fotografia

použitá v súlade s etikou a morálkou, pretože ju stále ľudia vnímajú ako dôveryhodný zdroj informácií, jednoducho ako pravdu.

Dnes sa s fotografiami stretávame hlavne v reklamách a printových médiách. Je fotografia umením alebo tovarom?

Toto je ťažká otázka. Sme svedkami mnohých a aj ostrých výmen názorov na fotografiu ako na umenie. Umenie je pre niekoho vyfotografovať napríklad sklený pohár s vínom tak, aby to pôsobilo luxusne a lákavo a aby si potenciálny zákazník kúpil danú sadu pohárov alebo víno. Pre iného to môže byť abstraktná kombinácia farieb, ktorá v ňom vyvoláva určitý pocit alebo mu vylepšuje náladu. A celá škála fotografií medzi týmito dvoma „protipólmi“ môže byť nazvaná ako ume-

Fotograf fotografuje pre ostatných a či už za to čaká peniaze, uznanie, ocenenie, v okamihu, keď ju publikuje pred verejnosťou, stáva sa fotografia v určitom zmysle tovarom.

Možnože existuje fotografia, ktorá nie je tovarom, ktorá je čírym darom z lásky ku krásnemu okamihu, pre ktorú sme stlačili spúšť, alebo k osobe, pre ktorú sme fotografiu vyhotovili. Pre nás ľudí je ale veľmi ťažké byť takto nezištným a tak čisto obdivujúcim. Aj keď dávame z lásky, očakávame „odozvu“, aj keď zachytávame okamih, chceme ho vlastniť...

Tajomstvo úspechu v akejkoľvek oblasti spočíva v dobrej príprave, prístnosti na seba samého, v ochote nanovo začať... Čo je najdôležitejšie pri povaní fotografa?

Vlastnosti, ktoré si spomenul sú univerzálne platné v akejkoľvek oblasti a platia aj v prípade fotografického remesla. Pre mňa sú ešte dôležité dve skutočnosti, alebo vlastne iba jedna. Je to schopnosť prijať kritiku a schopnosť odmietnuť kritiku. Môže sa to zdať ako nezmyselné a odporujúce si tvrdenie, ale vysvetlím ako to myslím. Pre fotografa je veľmi dôležité, aby nespýšnel a posúval sa ďalej. Na to mu najlepšie slúži dobre mienená, odborná a citlivá kritika. Kritika, ktorá mu pomôže nájsť svoju vlastnú

cestu alebo sa na nej zlepšiť. A tu je zároveň dôležité, aby sme odmietli kritiku, ktorá nás uniformuje a ktorá je iba o pravidlách alebo jednoducho nevyjadruje osobnosť a názor autora.

Potrebuje každá umelecká fotografia komentár pre pochopenie toho, čo chcel autor vyjadriť?

Potrebuje každá umelecká fotografia komentár pre pochopenie toho, čo chcel autor vyjadriť?

Reportážna fotografia je spätá so slovom a potrebuje aspoň nejaké informácie o udalostiach, ktoré zobrazuje. V novinách potrebujeme vedieť, že toto je vojna v Gaze a toto zber cukrovej trstiny na Kube. Na výstavách je to opačne, tam skôr prevláda tendencia nechať fotografie hovoriť za seba. Ale aj tu sú výnimky. Aj ja som mal výstavy, ktoré mali komentáre alebo aspoň nejaké dopĺňajúce informácie. Abstraktná fotografia podľa mňa nepotrebuje komentár vôbec.

Naokolo je až príliš veľa slov. Zdá sa, že slovo je zbavené vážnosti. Akoby stratilo hodnotu. Je málo ticha. Fotografia sa „nemo díva na človeka“ a človek na ňu. Môže fotka suplovať slová?

skutočnosťou zosobňuje. Osobne mám priateľov, ktorí sú uznávanými profesionálmi vo fotografickom fachu a nie sú veriacimi. Raz ich oslovila nemenovaná firma, aby vyhotovili reklamné fotografie, ktoré mali podporiť predaj cigariet. Odmietli. Odmietnutie zdôvodnili tým, že si myslia, že fajčenie je závislosť a veľmi škodlivá závislosť, na ktorej mnohí bohatnú a iní zomierajú a že oni k tomu neprispievajú nijakým dielom. Bolo to pre mňa ohromné zistenie, že dnes ešte takto niekto uvažuje a pritom šlo o objemnú zákazku... Niektorí fotografi, ktorí reportujú z oblastí postihnutých vojnou, chudobou zase založili nadácie a pomocou šokujúcich fotografií ľudského utrpenia získali prostriedky na pomoc týmto postihnutým

Aj fotografia je často zbavená vážnosti, čo ma veľmi mrzí. Poznáme veľa prípadov, keď vďaka moderným technológiám bola prekrútená aj dôležitá realita práve pomocou fotografie. Alebo napríklad to, ako sa obrazom udiera na najsilnejšie ľudské city alebo pudy, aby sa dosiahol želaný výsledok v konzumnom správaní človeka nehládali na to, ako to vplýva na jeho psychiku a morálne správanie. To poukazuje na jedno – že obraz má mnohokrát rapidne silnejší účinok ako slovo. Vyvoláva viac emócií a vtáhuje nás do deja. Vzbudzuje v nás vlastné predstavy a často nás so

ľuďom. V tomto prípade fotografia naozaj supluje slová, ktoré by taký účinok nevyvolali.

Na fotografii je snáď najviac badateľné, že sa tam akoby zastavil čas. Je možné, aby sa na jednej konkrétnej fotografii znázornilo plynutie času?

Každá fotografia je znázornením plynutia času. Aspoň ja si to pri každej fotografii uvedomujem, že toto sa naozaj odohralo a v takej podobe sa to už nikdy nezopakuje. A patrične ma to stále ohúri, hlavne keď ide o autentickú fotografiu zo života, nie fotografiu štylizovanú.

V románe Stena Nadolnyho Objavenie pomalosti si hlavná postava John Franklin vo svojom denníku poznamenal: „Existujú tri okamihy: správny, nevyužitý a predčasný.“ Kedy je ten správny moment na „dobrú fotografiu“ a aká je to „dobrá fotografia“?

Ja považujem za najlepšie fotografie neštylizované fotografie ľudí z ich bežného života. Fascinuje ma takzvaná STREET PHOTOGRAPHY. Je to špecifický žáner fotografie, ktorý používa mnoho z techník priamej fotografie (straight photography). Priama fotografia je vytvorená bez akýchkoľvek pomôcok a zachytáva realitu tak verne, ako to technické vybavenie dovoľuje. Preto odôdla všetkým snahám o akúkoľvek manipuláciu

fotografia zachytávajúca dojemné momenty ľudského života. Je to fotografia o živote, o vzťahoch človeka k jeho okoliu a k ostatným okolo.

Najlepšie street fotografie sú samostatné, nepotrebujú byť v sérii, keďže zachytávajú kľúčový, tzv. decisive moment. Decisive moment je rozhodujúci okamih v určitom deji alebo realite, ktorú sa snažíme zachytiť. Henri Cartier Bresson, ktorý je pokladaný za otca fotožurnalistiky a štýlu street photography, takto nazval rozhodujúci moment, ktorý obsahuje každá skutočnosť. Filozoficky vychádzal z Cardinal de Retz-a, podľa ktorého „neexistuje nič v tomto svete, čo nemá decisive moment“. Henri Cartier Bresson: „Pre mňa je fotografia spontánne rozpoznanie (v zlomku se-

obrazu a to pred expozíciou (filtre, soft fokus...), ako aj po expozícii (netradičné vyvolanie filmu a zväčšovanie a už vôbec nie počítačová manipulácia s farbami, koláž, retuš, vyhladzovanie...). V street fotografii sú predexpozíčné zásahy relatívne dovolené - selektívne zaostrenie, rozmazanie pohybu dlhším časom závierky... Ako taký, žáner Street Photography akoby nastavoval zrkadlo spoločnosti. Je to čistá vízia skutočnosti. Najčastejšie sa robí v čiernobielym prevedení, ale môže byť aj farebná. Často je to fotografia ironická a odosobnená, popisujúca kľúčové momenty, ale aj

kundy) hodnoty udalosti práve tak, ako precízne skomponovanie všetkých foriem, ktoré dajú tejto udalosti to pravé vyjadrenie.“

Ktorú zo svojich fotografií považuješ za najlepšiu?

Nemám jednu, ktorú by som považoval za najlepšiu. Nemám jednu, ktorú by som s odstupom času považoval za výbornú. Mám niekoľko, ktoré sa mi páčia, lebo sú o ľuďoch, zachytávajú krásne a nestrážené krásne okamihy bežného života.

This PRESENT darkness... po 23 rokoch

RECENZIA ROMÁNU FRANKA PERETTIHO – Z TEMNÔT (THIS PRESENT DARKNESS)

JOZEF BARLAŠ
FOTO: ARCHÍV

Sú knihy, ktoré čítame, pretože máme pozitívnu skúsenosť s autorom. (Dostojevskij, Tolkien, Remarque...) Iné čítame preto, lebo naša skúsenosť s autorom je skôr negatívna. (prof. X. Y, doc. Y. X., ...)
No a potom sú tu knihy, ktoré čítame, pretože ich už prečítali všetci. Čítať exempláre z tretej skupiny prináša isté riziko – popularita predsa nie je kritériom kvality. Naposledy som takto naletel na toľko ospevovaný Súmrak, ktorého autorka evidentne nečítala Brama Stokera, respektíve zabudla uviesť podnadpis „dievčenský román“. Našťastie som v štvrtine prvého dielu knihu pustil z ruky, aby som mal čas na...

Z TEMNÔT (THIS PRESENT DARKNESS)

Prvotinu kanadského spisovateľa Franka Perettiho možno takisto zaradiť do tretej skupiny. Zanechala u mňa viacero pozitívnych dojmov, ale ani tie negatívne nezaostávajú. Kniha sa stala vo viacerých krajinách bestsellerom, teda aspoň v kresťanských kruhoch. Okrem nej má autor na svedomí viaceré podobné dielka. Vytvára nimi akýsi nový štýl moderného románu s evanjelizačným pozadím. Samotnej forme románu nič nechýba. Stupňovanie napätia, paralelné deje, pôsobivé opisy, nečakané zvraty – jednoducho všetko, čo možno nájsť aj u iných čítaných autorov. Zaujímavým je tu rozmer druhého sveta, ktorý existuje vedľa prirodzeného. V ňom sa vo farbistých opisoch zápasu anjelov a démonov „kuje osud smrteľníkov“. Prepojením medzi oboma realitami je sféra emócií, ezoterické praktiky a modlitba. Autor si dal záležať na precíznom striedaní jednotlivých rozprávaní, čím z románu robí naozaj veľmi pôsobivé čítanie.

„Druhý svet“ je však dvojsečná zbraň. Pre originalitu autora je síce esenciálny, nepriamo mu ale kope hrob. Okrem obmedzenia trhu čitateľov v kruhoch inovercov sa aj v tých kresťanských vyvoláva mnoho nepohodlia. Sám musím priznať, že pre

plynulé čítanie som musel „akceptovať“ filozofiu autora, pretože ináč by sa kniha nedala čítať. Miestami som mal pocit, že nejako podobne by som sa cítil, ak by som bol čítal niečo s hinduistickým podtónom, čo mi je úplne cudzie. Navonok to chce vyzeráť ako bežný román a vo vnútri vás to chce presvedčať. Jednoducho nemám rád podprahovú reklamu. Či chceme alebo nie, takéto a podobné produkty sú výzvou zamyslieť sa, či toto je ten najvhodnejší spôsob odovzdávania Evanjelia; a ak áno, či je vhodná daná forma.

Slovenské vydanie sa na trh dostalo koncom minulého roka a so smútkom musím skonštatovať, že mu je čo vytknúť. Pôvodina bola napísaná v roku 1986. Treba povedať, že s dvadsaťročným odstupom stráca jej rozprávanie svoju autentickosť. Autor sám prešiel v svojej tvorivej činnosti radikálnymi zmenami, charakter jeho

dnešných prác je iný (realistické romány, hororové témy, tvorba pre deti). Slovenský vydavateľ nemôže opomínať meniaci sa charakter knižného publika. Ak román v mnohom ťaží z toho, že sa jeho dej odohráva „dnes“, nemôže byť toto „dnes“ dvadsaťtri rokov staré. Neprijemnou bola tiež veľmi nízka úroveň prekladu. Nechcem sa prekladateľa dotknúť, ale „rozumieť po anglicky“ neznamenať hneď „byť schopným

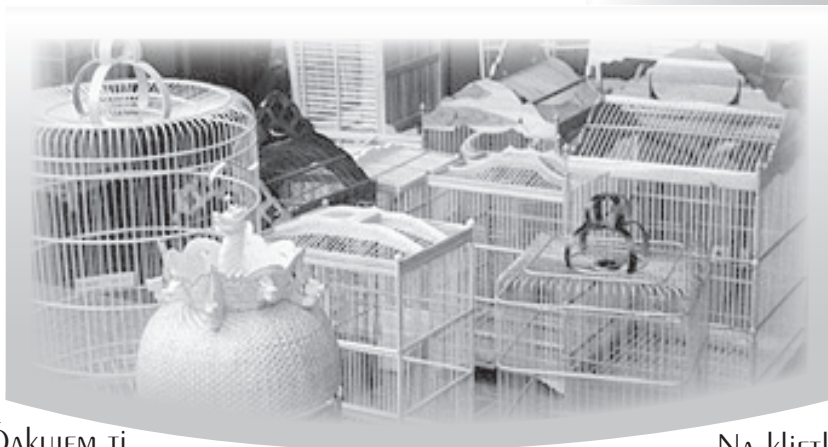
preložiť román“. Vyzerá to tak, že združenie, ktoré si knihu vydať zaumienilo, to robilo dosť narýchlo a nedôsledne. Svedčí o tom aj pomerne vysoké množstvo chýb, preklepov a chabá tiráž.

Celkový efekt, po sčítaní plusov a mínusov, dáva približne nulu. Napriek tomu, že zámerom (aspoň čo sa týka vydavateľa) bolo povzbudenie istého „náboženského povedomia“ v oblasti

moderného románu, dielo tento cieľ nespĺňa. Dojem, ktorý kniha zanechala nie je o nič svätejší ako dojem z kníh Dana Browna. Pre mňa osobne ostáva pútavým románom, ničím viac, ničím menej. V žiadnom prípade som v ňom evanjeliou múdrosť nepostrehol.

PIESEŇ SLÁVIKA V KLIENTKE

FRANTIŠEK BARNA

ĎAKUJEM TI,
milý človek
ZA PRÍSTREŠIE, pokrm, vodu.
Hoc by si dal čohokoľvek,
doprajže mi len slobodu.

Nôtim všade naokolo
radosť zo života, lásky.
Ako na počiatku bolo;
NECH SVET RODÍ lásky klásky.

Uvoľni mi putá, mreže;
NECH ROZTVORÍM SVOJE KRÍDLA.
Ďalších už za mreže nežň,
NEPOČUŤ ich spev z bydlia.

NA KLIENTKE
MI OTVOR VRÁTKA
VEĎ TIEŽ SI NERÁD SPUTNANÝ.
Chvíľa života krátka, VRÁTKÁ
ŤA ZAVŠE CHVATOM PORANÍ.

OBRÁŤ K NEBU SVOJE OČI
ZBADÁŠ MA TAM LIETAŤ STÁLE.
NA POMOC TI POVŽDY SKOČÍM,
liečiči žiale veľké, malé.

ĎAKUJEM TI, človek milý
ZA TVOJU VÔĽU SLOBODNÚ.
Aj keď ťa dnes čosi mýli,
TY SÁM SA MÔŽEŠ ROZHODNÚŤ.

Pri šálke kapučína

ĽUBOMÍR MIŠKOVIC

ILUSTRACNÉ FOTO: INTERNET

Zostal som tak trochu zahanbený, so zvláštnym pocitom trápnosti. Či smiešnosti? Sám pred sebou. Hovorili sme o všeličom. Od nepodstatných vecí, pri ktorých sa rozhovory často začínajú, až k tým viac, či menej dôležitým. A nevynechali sme ani tému nanajvýš zaujímavú. A podľa miesta rozhovoru ju ani nebolo možné vynechať. Nemohla zostať nepovšimnutá. Knihy. Sedeli sme popíjajúc kapučíno v jednom kníhkupectve. No sami uznáte, že nebolo možné aspoň náznakovo sa dotknúť aj tejto témy. Nakoniec z toho však nebol iba náznak. Záver nedbalej konverzácie o knihách bolo hlboké konštatovanie. Nie moje. Ale jeho. Mne však ostalo v ušiach ešte dlho znieť.

Rozoberali sme aktuálnu ponuku na trhu. Spomínali sme všeobecne uznávanú klasiku, i nami preferovanú skupinu autorov. Hovoril som, že čítam v poslednej dobe dosť veľa. Spomínal som svoju aktuálnu hľadačskú situáciu. Snažím sa objaviť nejakého nového autora, ktorý by ma zaujal. Tých obľúbených už mám prečítaných alebo okúkaných. A tak hľadám. Prehľadám sa knihami. Snažím sa zachytiť pohľad knihy, ktorý na mňa upiera s vyzývavo túžiac po tom, aby bola čítaná. Dávam pozor, aby som zachytil šepot napísaných slov pozývajúcich do dobrodružstva čítania. Namáhavá činnosť.

„Ja čítam v poslednej dobe dosť veľa,“ hovoril som len tak akoby na okraj. No nakoniec práve táto veta zvrtila celú konverzáciu. Celé to uvažovanie (alebo konverzácia) potom už nebolo príliš dlhé. Prešlo do oddelených úvah.

„Ja nečítam v poslednej dobe skoro vôbec,“ skonštatoval kolega. To ma prekvapilo. On vždy niečo čítal. Bol mi čitateľským vzorom. A teraz už nečíta. Skoro vôbec nič. To si ako predstavuje? Akože aj ja mám prestať čítať alebo čo? Teraz? Keď som sa čitateľsky rozbehol? To sa mi nepozdáva.

„Nemám čas,“ dodal ešte. Ako to, že nemá čas? Šokoval ma. Nemá čas na čítanie? Ohromujúce. Nečakané. Uvažovania hodné. Mal by nad sebou pouvažovať. Isto iba márne podaromnici čas. Ach jaj.

„Trávím veľa času s ľuďmi, a tak mi neostáva čas na čítanie.“ Zamrzol som. Zmrazila ma táto

veta. A tak hovoril ďalej, lebo ja som sa snažil nájsť ohrievač myšlienok, aby som ich trochu rozmrazil. Nepomáhal ani glg ešte trochu teplého kapučína. A ďalší. Nepomohol ani ten tretí. Tu som pochopil, že tekutiny sú dobré možno pri fyzickom šoku, ale pri tom myšlienkovom nezaberajú. U mňa nezabrali. Teraz teda vôbec nie.

„Snažím sa ich počúvať, sledovať... jednoducho byť s nimi,“ vysvetľoval mi svoj postoj. Jasné, potom mu už veľa času na čítanie kníh neostáva. „Knihy niekedy v porovnaní so skutočnými ľudskými príbehmi vyznievajú tak zvláštne,“ pokračoval. Možno ešte čosi dodal, ale ja som ho už viac nepočúval. Vlastne počúval. Ale nevnímam.

A potom sa dostavil ten na začiatku spomínaný pocit čudnej vlastnej smiešnosti.

A objavili sa otázky. Vynorili sa tak nebadane. Nečakane. Nepozorovane. No logicky. Čo to vlastne robím? Nehráam sa iba? Nehazardujem s časom? Kam to čítanie vlastne vedie? Vedie niekam? Má viesť niekam? Kam? Nie je to iba (niekedy viac, inokedy menej) neosobné prežívanie cudzích príbehov, zážitkov, postrehov? Nevedie čítanie kníh práve k tomu, aby sme ich jedného dňa prestali čítať?

A možno je to iba tréning. Návod na vnímavejšie prežívanie života. Návod na čitateľskú zaangažovanosť v prežívaní príbehov ľudí okolo nás. Objavovanie výpovedí medzi riadkami kníh nás má urobiť citlivejšími na čítanie vzťahov medzi ľuďmi. Aby sme dokázali vnímať nevypovedané. Pretože to často v sebe ukrýva to najdôležitejšie.

Keď sme odchádzali, kúpil som si knihu. S nádejou, že sa svet pre mňa jedného dňa otvorí ako jedna veľká kniha, v ktorej budem vedieť správne čítať.

Na slovíčko „GREGORIÁN“

PÝTAL SA: LADISLAV VARGA

PREKLAD: JÁN VELBACKÝ

FOTO: LADISLAV VARGA

„На словічко „Грегориан““

Prof. Dr. Nino Albarosa, Doctor honoris causa

Vyštudoval literatúru, hudbu a muzikológiu. Bol profesorom hudby na fakulte literatúry a filozofie Univerzity v Udine, profesorom gregoriánskeho spevu na Pápežskom inštitúte posvätnnej hudby v Ríme. Pôsobí tiež ako dirigent a umelecký vedúci speváckych zborov Mediae Aetatis Sodalitium a Mulierum Schola Gregoriana

Kedy vzniká Gregoriánsky spev ako taký a čo môžeme pokladať za jeho predchodcu?

Gregoriánsky spev ako taký sa začal vyvíjať v polovici ôsmeho storočia. Mienka, že dané pomenovanie gregoriánsky je od Gregora Veľkého je pomýlená a nesprávna, pretože Gregor Veľký nemá nič spoločné s Gregoriánom. Toto meno je iba kvôli tomu, že počas storočí boli

osobnosti spojené s týmto menom významné a preto sa dalo tomuto spevu toto meno. Tento spev sa dostal do tejto fámy a zbral si slávu tohto mena. Gregoriánsky spev je spojením dvoch veľkých tradícií, spevu a repertoáru ktorý bol v Ríme a spevu a repertoáru, ktorý pochádza z Gálie. A práve z týchto dvoch repertoárov istá skupina odborníkov spojila tieto dve tradície a vytvorila tento nový spev a jeho počiatkový repertoár.

Aký je váš pohľad na miesto Gregoriánskeho spevu v dnešnom čase?

Chcem pripomenúť, že sa nachádzame v seminári. Seminár patrí do katolíckej Cirkvi a II. Vatikánsky koncil jasne povedal, že tento spev je spevom Cirkvi. Jasná odpoveď sa nachádza v koncilových dokumentoch, ktoré hovoria, že gregoriánsky spev nie je

záležitosťou minulosti, ale má byť stále aktuálny.

Okrem toho existuje európske hnutie Gregoriánskeho spevu, ktoré nie je napojené na štruktúru cirkvi, je to čisto laické hnutie.

Ako vnímate zmenu postoja Cirkvi voči ľudovým spevom a ich povolenie používať ich počas liturgie?

Túto zmenu vnímam pozitívne a uvedomujem si, že nie je nutné aby ľudia spievali len po latinsky, ale aj vo svojich rodných jazykoch. Nie som fanatik do Gregoriánu. Na druhej strane je Gregoriánsky spev spoločným spevom západnej Európy tiež jej veľkým bohatstvom. Keďže je postavený na latinskom jazyku, ktorý je jazykom Cirkvi, tak tým pádom aj všetkých spája a umožňuje komunikáciu.

Existuje nejaký rozdiel medzi gregoriánskym spevom pestovaným v jednotlivých krajinách?

Kde sa gregoriánsky spev robí a robí profesionálne, tak základy aj pre vedecký výskum sú všade rovnaké. Je ťažko vidieť nejaké rozdielnosti, pretože je všade postavený na rovnakých základoch. Ale je možné, že pri danej interpretácii každý vloží niečo zo svojej kultúry a tým sa môžu trochu odlišovať.

Veľmi pekne vám ďakujem za rozhovor a čas, ktorý ste si pri svojom nabitom programe našli pre nás.

Prego.

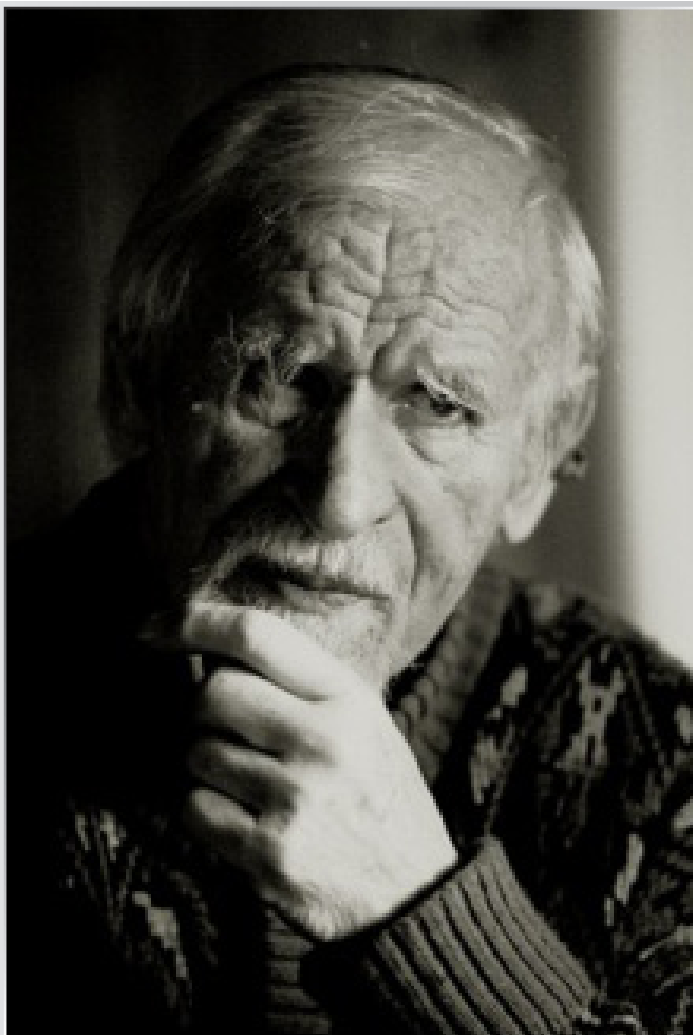
UHÁDNUŤ ASPOŇ MIKROOMRVINKU Z TOHO, ČO SI MYSLÍ BOH...

FRANTIŠEK BARNA

ILUSTRACNÉ FOTO: INTERNET

*Ami l'inc
lucifer*

Každému človeku je určene pobudnúť na tomto svete určitú dobu. Niektorí sú dlhšie, iní sa zdržia len krátku chvíľu. Dokonca sú i takí (žiaľ!!!), ktorí sú z tohto sveta vytrhnutí ešte pred tým, než by čo i len zazreli jeho krásu. Keďže čítate tieto riadky, je zrejmé, že ešte máte na tomto svete čo urobiť, dodať... Je v prirodzenosti človeka, že viac či menej túži po sebe čosi zanechať. Preto hľadá možnosti svojej realizácie a v oblasti, ktorá mu je blízka sa snaží vytvoriť čosi, čo ostane ako pamätník na vyvýšenom mieste pripomínajúci jeho dielo, jeho osobu. No bolo by márne snažiť sa zanechať tu čosi len kvôli sebe samému. Pamätníky tých, ktorí išli za svojimi cieľmi bez ohľadu na ostatných ľudí sa priebežne rúcajú alebo sa skôr či neskôr zrútiť. Ostanú len tie, ktoré hovoria o skutočných ľuďoch. Nemusia to byť len kamenné pomníky, sochy či tabule. Stačí slovo, ktoré po ľuďoch ostáva. Slovo na oslavu Boha, pomoc blížnemu či

ako prejav radosti zo všade kypiaceho života. Boh sám sa ukryl do Slova a tak sa predstavil človeku.

Majstri slova sú s našimi životmi spojení bez toho či si to uvedomujeme, alebo nie. Objavujú sa z rôznych strán a ponúkajú nám svoje videnie sveta. A my volíme. Nedávno nás opustil jeden taký hlas volajúci po ľudskosti, po objavovaní Boha v človeku. Človek odhaľujúci v nás to večné dieťa, ktoré sa vinie k Otcovi a prosí ho so zopnutými rúčkami.

Odkiaľ to má tento?

Básnik Milan Rúfus sa narodil 10. decembra 1928 v rodine murára v Závažnej Porube na Liptove. V roku 1948 ukončil gymnázium v Liptovskom Mikuláši. Vyštudoval slovenčinu a dejepis na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde v rokoch 1952-1989 prednášal dejiny slovenskej a českej literatúry. Dva roky (1971-1972) pôsobil na univerzite v Neapole. Od roku 1990 žil na dôchodku v Bratislave.

Prvé básne publikoval v časopisoch už od 40. rokov minulého storočia. Jeho debutom bola básnická zbierka *Až dozrieme* (1956), ktorá sa stala prelomom v slovenskej po-vojnovnej poézii, najmä neschematickým písaním a osobitou autorskou poetikou. Odvtedy Rúfus vydal ďalších vyše 20 zbierok. Jeho pozornosť sa v nich

zameriavala na tému domova a taktiež aj na vzťah k dcére Zuzane: „Môj kríž má meno Zuzana a bolí... Môj dážď má meno Zuzana a žehná.“ Venoval sa aj eseistickej tvorbe. V knihe *Človek, čas a tvorba* poukazuje na vzťah poézie k pravde, domovine a dobe a hovorí aj o vzťahu k výtvarnému umeniu. Vydal eseje o národe, kultúre a niektoré jeho poetické diela majú filozoficko - meditatívny charakter.

Z Rúfusovho diela je citeľná inšpirácia Pavlom Dobšinským najmä tam, kde prebásnil mnohé slovenské ľudové rozprávky. Jeho dielo sa dočkalo aj vydání v zahraničí. V roku 1998 vyšiel v Nemecku prvý výber z jeho poézie *Prísny chlieb* (Strenges Brot). Výber z jeho diela nazvaný *Nepokoj srdca* preložený do francúzštiny vyšiel v roku 2002. V americkom Illinois zasa v roku 2006 anglicko

- slovenský výber s názvom *And That's the Truth* (A to je pravda). Časť Rúfusovho diela sa stala básnickým komentárom výtvarného diela Ľudovíta Fullu a Miloša Bazovského, ako aj obrazového diela Martina Martinčeka. V prekladateľskej

tvorbe sa venoval českej a ruskej poézii i dráme (Hrubín, Seifert, Puškin, Jensenin). Prekladal z nórskeho a španielskeho jazyka. Prebásnil aj *Knihy žalmov* (1991) a *Jeremiášov nárek* (1998).

Slová a mlčanie

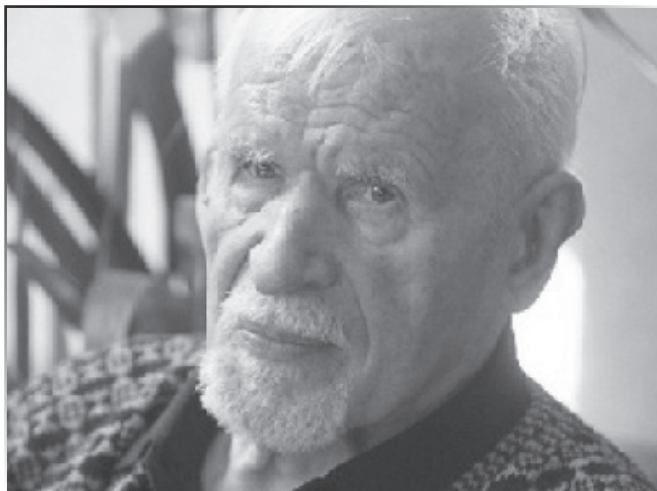
Medzi najpôsobivejšie diela Rúfusa, pre ktorého bola metafora „stavebným princípom básne“, patrí básnická zbierka *Óda na radosť* z roku 1981, v ktorej mimo iné napísal: „To podstatné je mlčanie.“ Sám básnik sa na verejnosti neobjavoval často. Radšej písal ako verejne vystupoval. Veď je to práve poézia, o ktorej on sám tvrdil, že vie preniknúť do

hlbky, priamo k podstate veci. „Slová sú stopy, ktoré po sebe zanecháva niekto, kto nami prešiel a prinútil nás vydať tón,“ napísal raz Rúfus. Preto zrejme nechcel len tak rečniť. V tomto ho posilnila doba, do ktorej sa narodil. Keď začal pôsobiť na univerzite, boli to prvé roky režimu, žiadajúceho si úplnú, slepú podriadenosť názorov. Zvlášť jeho pozícia učiteľa a spisovateľa bola „na očiach“. U mnohých sa prejavila veľká ochota podriaďiť sa ideológii. Rúfus však ostal verný tradícii. Vyčítali mu, že neprítakáva vtedy, keď to bolo požadované, aj keď sa na túto tému v poslednej dobe objavili rôzne názory. Veď sama podstata poézie je v rozpore s tým, čo hlásala vtedajšia ideológia. Ona sa nedá nadiktovať a viesť len po vopred určenej trase bez možnosti odbočenia.

Zajakavý zajačik,
sprav nám malý zázračik.

Navráť čistú vodu
človečiemu rodu.

Aby všade naokolo
zas tak bolo,
ako bolo.

Nervózna dáma na vychádzke s dogou

Presnejšie: „nervózna dáma na vychádzke s dogou, ktorá sníva o moci“. Takýto obraz použil Rúfus na označenie dnešnej doby. Je poznačená pomýlenými názormi. Za správne sa považuje to, čo chce väčšina, aj keď to mnohým môže uškodiť. Skutočné osobnosti sú zatlačené do úadia celebritami. Zmena zásadných názorov u verejne známych ľudí nie je ničím výnimočným. „Napoly maska, spolu sen“, to je Rúfusa definícia demokracie. Ani v demokratickom svete ponúkajúcom toľké nové možnosti sa nevzdialil od toho, čo celý jeho život tvorilo jadro jeho osobnosti. „Chvejúc sa o všetko“, píše Dana Podracká: „básnik sa pýta, ako a čo to vlastne žijeme? Závery sú plné skepsy. Žijeme dobu, ktorá „dedila po líške“; „vždy je to to isté: priestupok v koži práva“; „slobodná obloha pre jastraby“; „bombardujúci anjel humanity“; „líštička, ktorej vysoko visia hrozna“. Keď sa Rúfusa pýtali, prečo prevzal záštitu nad vyhlásením Deklarácie práv počatého dieťaťa, neodpovedá nejakou rozsiahlou enumeráciou dôvodov. Hovorí: „Bolo to jednoduchšie. Požiadali ste ma o to. A sú také žiadosti, ktorým nemôžete nevyhovieť, aby ste sa nedostali do rozporu so samým sebou.“

Básnik Milan Rúfus sa nepovažuje za majiteľa odpovedí. Práve naopak, hovorí: „Som ten, ktorý sa pýta. Ale pýta sa bytostne a nevyklúčuje dopredu akúkoľvek odpoveď. Ale chcel by som upozorniť na to, že všetko sa začína poctivosťou kladení našich otázok.“ Musíme sa naučiť umeniu

kladení otázok – kedy a akú otázku položiť. Tak ako ani pri súdnych procesoch, ani pri pýtaní sa básnika nie je prípustné klásť otázky, ktoré dopredu indikujú odpoveď. Preto básnik dodáva: „Nuž sa teda pýtam pokorne, ako len vládzem.“ Preto sa Rúfus na poéziu pozeral ako na tú, ktorej má slúžiť a nie byť jej učiteľom či pánom. V časoch veľkého zhonu za mnohými vecami, ktoré často nie sú vôbec potrebné sa Rúfus na ľudí obracia s výzvou k jednoduchosti. Prostota je v jeho očiach oveľa ťažšia než zložitost'. Podľa Stanislava

Šmatláka nie počet slov, ale plnosť bytostného stotožnenia sa s básňou je pre konečný tvar Rúfusaovej básnickej výpovede rozhodujúca.

Už pozná odpovede na otázky

Milan Rúfus bol od 28. decembra 2008 hospitalizovaný v bratislavskej Fakultnej nemocnici Staré mesto. Mal problémy so srdcom a iné zdravotné ťažkosti. 11. januára 2009, krátko pred pol siedmou ráno odchádza z tohto sveta do večnosti, na ktorú sa celé jeho dielo upieralo hľadajúc odpovede na mnohé otázky. „Básnici, ak sú hľadači tajomstva, nie hračkáři slova, sa odjakživa snažili uhádnuť aspoň mikroomrvinku z toho, čo si myslí Boh,“ povedal evanjelik Milan Rúfus v rozhovore pre časopis Família. Jeho poézia bola ovenčená mnohými oceneniami. V decembri 2008 sa stal laureátom medzinárodnej Ceny Crane Summit za poéziu. Nedávno získal štátne vyznamenanie Pribinov kríž I. triedy. Dokonca od roku 1991 ho trikrát navrhli na Nobelovu cenu za literatúru.

To, čo chcel povedať, je povedané. To, čo sa snažil celý život hľadať, našiel. Dobojoval svoj boj. Nebol to boj zbytočný. „Len vyzápasená radosť je radosťou; len vyzápasený pokoj je pokojom,“ napísal v súkromnom liste básnikovi so pseudonymom brat Šavol. Skutočne hodnotné veci človeka totiž povolávajú k tomu, aby vyvinul čo najväčšie úsilie. Ľahšia cesta nikdy nebude tou správnou.

O reakciu sme požiadali aj osobného priateľa Milana Rúfusa, bývalého dekana Filozofickej fakulty KU v Ružomberku, Imricha Vaška.

ČISTÁ SLZA PRE BOROMEA

K Vašej téme sa v krátkosti vyjadrujem rád.
Pred majestátnosťou života a smrti sa treba hlboko skloniť.

A nie v čase rozlúčenia s mŕtvym básnikom v chráme – s dovolením – začnú padať lži ako lavíny na inak čistom snehu tých mrazivých januárových dní tak na Panenskej ulici v Bratislave alebo o deň pod Poludnicou v Závažnej Porube.

S penou na ústach nemožno hovoriť o odídenom spomedzi nás do večnosti. K tomu ešte bohorovne. Cielene.

Treba prísť s odvahou riečiť svedectvo o pravde alebo vyvolať si ticho. O tom sa vie, že na druhej strane slova je mlčanie. Nactiutíhačstvo žurnalistov, vedcov, politikov nastavuje zrkadlo práveže iba im. Komu sa to vlastne mstia? Veď zosnulý básnik takéto osobné výboje/ súboje, ohovárania / zraňovania / prekrúcania, podlosti / superzlosti / oplzlosti vo svojej poézii, prekladoch, esejách, rozhovoroch nepozná. Tobôž ako ani univerzitný učiteľ na filozofickej fakulte!

Práca a tvorba Milana Rúfusa sa samy ochránia. Vedia o ňom slovenské rodiny, školy, knižnice, chrámy. A pozná ho európska kultúra. Kto vie, či nie hlbšie, ako sami dokážeme.

Už v Tichom papradí (1990) nájdeme vo veršoch z prebásnenia rozprávok Pavla Dobšinského O dvanástich mesiačikoch jeden z jeho autoportrétov:

**„A bolo na odkaz,
na štíhle jadierko z dužiny
tisícročí.**

**A bola správa
vekmi priviata:
Kto časom pohýna,
má v hlave múdre oči.
No srdce dieťaťa.“**

IMRICH VAŠKO

TAIZÉ — CESTA ZMIERENIA

JÁN KOVAL

ILUSTRACIÉ FOTO: INTERNET

TAIZÉ — CESTA ZMIERENIA

„Od svojej mladosti som už nikdy nezapochyboval o tom, že by život v komunite mohol byť znamením toho, že Boh je láska, láska a nič iné. Postupne vo mne rástlo presvedčenie, že by som mal založiť komunitu s mužmi, ktorí sa rozhodnú dať celý svoj život, ktorí budú túžiť porozumieť jeden druhému a žiť zmierenie v každom okamihu: komunitu, v ktorej dobrota srdca a jednoduchosť by boli uprostred všetkého.“

BRAT ROGER: „Boh môže iba milovať“

Dejiny ekumenickej komunity Taizé sa začali písať v roku 1940, keď brat Roger opustil rodné Švajčiarsko, aby žil vo Francúzsku, krajine svojej matky. Predtým dlhé roky trpel na tuberkulózu a počas zotavovania sa v ňom vznikla a dozrievala myšlienka založiť komunitu, kde by bolo konkrétne viditeľné zmierenie medzi kresťanmi. Toto dieľo uskutočnil vo vtedajšej ťažkej situácii, kedy sa uprostred zúriacej druhej svetovej vojny usadil v malej dedinke Taizé v Burgundsku. Jeho činnosť sa začala tým, že začal ukrývať utečencov, predovšetkým Židov, ktorí vedeli, že po úteku z okupovanej zóny môžu nájsť útočisko v jeho dome. Po vojne sa k nemu pridali ďalší a čoskoro sa prvých sedem bratov zaviazalo po celý život žiť v celibáte, spoločenstve a veľkej jednoduchosti. To už bol iba krok k tomu, aby brat Roger v zime roku 1952 – 1953 napísal regulu Taizé, v ktorej vyjadruje to podstatné pre spoločný život bratov.

Dnes tvorí komunitu v Taizé viac ako sto bratov. Pochádzajú tak z katolíckej ako aj z rôznych protestantských cirkví, z približne 30 národov. Už svojou jednoduchou existenciou je komunita „podobnosťou spoločenstva“, ktoré chce svojim životom byť znakom zmierenia medzi rozdelenými kresťanmi a národmi. Niektorí bratia odchá-

dzajú na rozličné miesta do najchudobnejších miest sveta, aby boli blízko trpiacim, opusteným a biednym a snažili sa medzi nimi sprítomňovať lásku. Bratia žijú len z práce vlastných rúk. Pre seba neprijímajú žiadne dary, ani svoje vlastné dedičstvo. Komunita ich rozdeľuje tým najchudobnejším.

V priebehu rokov začali do Taizé prichádzať mladí ľudia zo všetkých kontinentov, a to v čoraz väčšom počte. Aj dnes mladí z celého sveta putujú na toto miesto spravidla na týždenné stretnutia. Počas tohto týždňa sa tri krát denne zúčastňujú na spoločných spevoch a modlitbách Taizé, rozoberajú Sväté písmo v medzinárodných skupinkách, po-

máhajú s prácou, či vykonávajú duchovnú obnovu. Stovky mladých pracujú počas prázdnin v Taizé ako dobrovoľníci. Do Taizé prichádzajú aj cirkevní predstavitelia. Komunita prijala pápeža Jána Pavla II., troch arcibiskupov z Canterbury, pravoslávnych biskupov, 14 luteránskych biskupov zo Švédska a množstvo pastierov z celého sveta. Veľký význam pre komunitu má aj súčasná podpora pápeža Benedikta XVI. Hlavným cieľom Taizé je pomáhať mladým generáciám, a to nie tým, že ich bude zoskupovať do akéhosi hnutia, ktoré by bolo zamerané na komunitu, ale pobáda ich, aby boli nositeľmi pokoja, zmie-

rity. Podľa Oliviera Clementa, uznávaného francúzskeho teológa je potrebné sa zamerať práve na takéto kresťanstvo, lebo čím viac sa stávame ľuďmi modlitby, tým viac sme zodpovední. Nič nie je zodpovednejšie ako modliť sa. Úlohou stretnutí v Taizé je pomôcť mladým, aby to pochopili. Modlitba nie je rozptýlením, nie je nedeľnou drogou, ale privádza nás k tajomstvu Boha, aby sa z nás napokon stali jeho služobníci. To nás má vyzývať k tomu, aby sme boli vynaliezavými, tvorivými vo všetkých oblastiach života, vrátane oblasti ekonomickej, sociálnej, či kultúrnej. Kresťanstvo musí byť tvorivé, a v priebehu dejín skutočne aj bolo, o čom svedčí množstvo príkladov. Úlohou súčasných kresťanov je teda nanovo pokračovať v tvorbe sveta takého, aký

je, bez toho, aby sme nariekali. Svet nepotrebuje ufnukaných, ale tvorivých kresťanov. Aj k tomu všetkému nás učia spoločné stretnutia Taizé. Byť tvorcom kresťanstva na mieste, kde žijem.

renia a dôvery vo svojich mestách, univerzitách, pracoviskách a farnostiach. Pravidelne vždy na prelome rokov bratia z komunity organizujú celosvetové stretnutie mladých s názvom „Púť dôvery na zemi“, a to v jednej zo svetových metropol. Na tomto päťdňovom stretnutí sa každoročne zúčastňujú tisíce mladých ľudí z celého sveta. Pri príležitosti tohto stretnutia je vždy uverejňovaný tzv. „List z Taizé“ predstaveného komunity, prekladaný do viac než päťdesiatich jazykov. Od roku 2005 je novým priorom Taizé brat Alois, ktorého vedením poveril zakladateľ komunity brat Roger. Ten bol zavraždený na jednej z modlitieb psychicky chorou ženou. Brat Alois pokračuje v šľapajach svojho predchodcu, ktorého túžbou v posledných okamihoch jeho života bolo to, aby maličká komunita z Taizé svojím životom a angažovanosťou s inými prinášala na svetlo sveta tajomstvo Kristovej lásky, ktorú má Boh pre všetkých ľudí a národy bez výnimky. Ide tu o kresťanstvo smerujúce k hlbokkej duchovnej skúsenosti, ktoré sa súčasne otvára pre svet. Práve toto prepojenie je hlavným cieľom stretnutí v Taizé, kde sa už mnoho rokov rozoberá téma vnútorného života a ľudskej solida-

Stovo Taizé dnes na celom svete vzbudzuje predstavu pokoja, zmierenia, spoločenstva a očakávania „jari Cirkvi“, tak ako to vyjadril brat Roger: „*Keď Cirkev počúva, uzdravuje a uzmieruje, stáva sa tým najjasnejším, čo v sebe nosí: čírym odrazom lásky.*“

Stovo Taizé dnes na celom svete vzbudzuje predstavu pokoja, zmierenia, spoločenstva a očakávania „jari Cirkvi“, tak ako to vyjadril brat Roger: „*Keď Cirkev počúva, uzdravuje a uzmieruje, stáva sa tým najjasnejším, čo v sebe nosí: čírym odrazom lásky.*“

Taizé - Burgundsko

Spevy Taizé

PÝTAL SA: ĽUBOMÍR MIŠKOVÍČ
FOTO: LADISLAV VARGA

Spevy Taizé

Majú svoje zvláštne čaro. Ponúkajú prostredie modlitby, ale i umelecký zážitok pre tých, ktorí si k modlitbe cestu hľadajú. Spevy Taizé. Už viac ako rok majú Košičania možnosť zažívať túto atmosféru na vlastnej koži.

Tak ako žiadna z vecí sa neudeje len tak, ani táto udalosť sa nezrodila a nedeje sa sama od seba. Iniciátorkou košického Taizé sa stala Mária Kornuciková, dramaturg Štátnej filharmónie Košice a pri príprave hudobnej časti jej pomáha kantorka Seminárneho kostola Sabína Pavličková. Požiadali sme ich o rozhovor.

„Do Taizé sa prichádza
ako k prameňu.
Dútnik sa zastaví,
občerství a ide ďalej.“
JÁN PAVOL II.

Čo Vás viedlo (podnietilo) k tomu, že ste iniciovali Spevy Taizé v Košiciach?

Mária Kornuciková: Začnem protiotázkou: Čo viedlo brata Rogera k založeniu Komunity v Taizé? Bolo to jeho ľudské rozhodnutie, alebo to bolo niečo viac? Človek spoliehajúci sa len na seba, veľa nedokáže a všetky okolnosti vzniku, ale i pokračovania stretnutí Taizé v Košiciach nasvedčujú, že Božia milosť je prítomná. Určite ma veľmi oslovil spev zboru Františkáni a ich vedúcej a kantorky Sabíny Pavličkovej, ktorý som mala možnosť počuť počas sv. omši v Seminárnom kostole. Návrh pokúsiť sa zorganizovať v Košiciach stretnutie Taizé, zbor a Sabína prijali, aj keď sme sa predtým osobne nepoznali. S myšlienkou súhlasil a v začiatkoch nám ochotne pomohol Mons. Anton Konečný. V januári 2008 sa v Košiciach uskutočnili Spevy Taizé po prvýkrát. V súčasnosti na nich duchovným slovom inšpiruje o. Juraj Jurica, ktorý je aj skutočným priaznivcom a podporovateľom

týchto stretnutí, vždy s povzbudivými vetami pre hudobníkov i spevákov už v sakristii.

Veľmi dôležitú súčasť stretnutí Taizé tvorí hudba. Je doplnkom alebo skôr dominujúcim prvkom?

Sabína Pavličková: Spev je určite veľmi dôležitý. Taizé spevy sú krátke opakované modlitby, čo im dáva meditatívny charakter. Hudba dokáže častokrát vyjadriť to, čo slovo nedokáže. Táto modlitba spevom môže zjednotiť nádherným spôsobom všetkých prítomných v chráme.

Ste takpovediac zodpovedná za hudobnú stránku. Ako sa tvorí repertoár týchto stretnutí? Od čoho závisí výber skladieb, ale i hudobných nástrojov?

S. P.: Piesne som vyberala predovšetkým podľa toho, čo oslovilo mňa samú a čo je snád širšej verejnosti známe. Chceli sme, aby ľudia neboli pasívni a aby sa ku spevu pridali. Na prvých stretnutiach sme zistili, že nie všetky piesne ľudia poznajú, preto sa repertoár neobmieňal celý. Aranžmány sa opierajú o hudbu Jacquesa Berthiera, ktorému jeden z bratov komunity v Taizé posielal texty. Jacques Berthier ich zhudobňoval – mňa jeho hudba oslovila natoľko, že sa stala východiskom aj pre náš repertoár.

S. P., M. K.: Tým že poznáme profesionálnych hudobníkov, rozhodli sme sa prizvať ich k spolupráci. Vznikol malý orchester Taizé, ktorý je zložený z členov Štátnej filharmónie Košice a študentov konzervatória. Na pozícii 1. huslí sa striedajú koncertní majstri Karol Petróczi a Maroš Potokár. Z filharmónie sú súčasťou orchestra aj Anka

Potokárová (flauta), Zuzka Gréková (hoboj) a Milka Galová (viola). Vynikajúci sú tiež konzervatoristi Henrieta Samselyová (husle), Mária Vojtovičová (husle), Janka Ivanecká (violončelo), na organe sa striedajú Dionýz Takács a František Beer. Nenahraditeľná je Vierka Kulčárová, ktorá hrá na gitare. Speváci sú zo zboru Františkáni a Schola Cantorum Cassoviensis. Svojím nádherným zborovým spevom pomáhajú ostatným zapojiť sa do piesní. Snáď ani nemusím dodávať, že všetci hudobníci i speváci sa na Taizé podieľajú bez nároku na honorár.

Spontánne nás tiež oslovil hoboista Štátneho divadla Lukáš Žofčín - na poslednom stretnutí Taizé už sedel medzi hudobníkmi hrajúc na anglický roh i zobcovú flautu. Ďalším malým zázrakom je, že sa nám doteraz vždy podarilo nájsť náhradu, ak náhodou niekto z hudobníkov nemohol prísť. Deo gratias.

Aký je zámer týchto stretnutí?

M. K.: Chváliť a oslavovať Boha

Spievať Pánovi

Byť v Jeho prítomnosti

Na stretnutiach Taizé je prítomná krása. Si-mone Weil píše, že „krása zastupuje v tomto pozemskom svete večnosť“, Dostojevskij zas povedal – „Svet spasí Krása“. Krása je možnosť, inšpirácia, povzbudenie....

Tieto piesne sú aj akousi formou meditácie....

Stretnutia Taizé sa zvyčajne konajú v nedeľu – mňa

osobne niektoré melódie „sprevádzajú“ počas celého týždňa. Je to niečo ako „strelná“ modlitba – pripomenutie, ochrana, stála prítomnosť toho, čo je podstatné....

Vedeli by ste charakterizovať komunitu, ktorá sa na Taizé v Košiciach stretáva?

M. K., S. P.: Taizé je otvorené každému (nie je to len metafora, počas stretnutí sú dvere chrámu otvorené). Každý môže prísť a odísť kedy chce, pridať sa k spevu alebo len počúvať. „Kde je Duch, tam je sloboda.“ Nie každému je totiž zjavné mystérium sv. omše. Neveriaci sa sv. omše pravdepodobne neodvážu zúčastniť. Taizé je pozvaním aj pre neho....

ČLOVEK A KULTÚRA

PRIPRAVIL: JÁN KOVAL

ILUSTRACNÉ FOTO: PETER LEŠKO

ЧЛОВЕК А КУЛЬТУРА

1. Boli ste vo svojom detstve vedený(á) ku kultúre alebo umeniu?

Ak áno, v akej oblasti?

2. Aký druh umenia Vás najviac fascinuje?

Dokázali by ste sa v ňom aj sám(a) angažovať?

3. Myslíte si, že je vo vašom okolí dostatok kultúrnych možností?

4. Ako často navštevujete kultúrne podujatia?

Odrádza Vás niečo od toho, aby ste ich mohli navštevovať častejšie?

5. Aký film ste naposledy videli v kine a akú knihu ste naposledy prečítali?

6. Čo je pre Vás najlepším zdrojom získavania a rozširovania si vedomostí?

hudobník, 39 rokov

1. Áno. K hudobnému vzdelaniu.
2. Divadlo, hudba, artefietika. Áno aj sa angažujem.
3. Bohužiaľ nie.
4. Veľmi často, je to moja profesia.
5. Film: Tmavomodrý svet. Kniha: Honza Wolf - Ten, čo neumí hrať golf.
6. Samotný život, prežiť to na vlastnej koži.....

študentka, 23 rokov

1. Čo sa týka kultúry, tak návštevy kín, divadiel, múzeí, výstav i hudobné koncerty. Priamo k umeniu som vedená nebola.
2. Nedá sa povedať, čo najviac. Každý štýl umenia má svoje kúzlo, svoje plus a mínus. A sama sa angažovať, to asi ani nie, nejako k tomu nemám cit, skôr sa len pozerám alebo počúvam. ☺
3. V meste, v ktorom študujem, si myslím, že je dosť možností. Len človek musí chcieť a mať čas. Na dedine, kde bývam, toho veľa nie je. ☺
4. Keď mám čas a chuť tak si niekam zájdem. Neodradzuje ma od toho nič, len niekedy chýbajú peniaze, tá chuť a ten čas. ☺

5. V kine som naposledy videla Báthoríčku a kniha: Naia se smí narodiť.
6. Internet, knihy a noviny, a tiež štúdium v škole 😊

študentka práva, 22 rokov

1. Trochu áno, rodičmi, hlavne k čítaniu kníh. A chodila som do hudobnej na flautu. K divadlu a kinu, to sa asi nedá nazvať vedenie – bolo to skôr navštevovanie predstavení organizovaných školou.
2. Hudba, v nej sa aj angažujem. Ďalej i maliarstvo (skôr to moderné, abstraktné) a architektúra, tu sa už však neangažujem.
3. Áno, študujem vo veľkom meste, takže občas je tých možností až veľa. Otázkou je však kvalita.
4. Asi tak raz za dva týždne – koncerty, divadlá, kiná, výstavy. Občas ma odrádza cena, ale to je tým, že človek v spotrebiteľskej spoločnosti nie je zvyknutý investovať do kultúry. Inak si uvedomujem, že by kultúrne predstavenia mohli byť aj drahšie.

Najviac mi chýba dostatok času, pretože i povinnosti je potrebné stíhať.

A tiež kvalita niečoho, čo nazývajú „kultúra“, ma odradzuje.

5. film: Forrest Gump

knihy: Ernest Hemingway – Komu zvoní do hrobu

6. Hlavne čítanie kníh, v poslednej dobe kvôli štúdiu i internet, ale tam je potrebné informácie veľmi triediť a preverovať, pretože internet je obrovský, ale k tomu pomeru pre mňa málo cenný, naopak knihy sú pre mňa cennejšie.

úradník, 29 rokov

1. Len v škole a pri učení sa hrať na gitaru u jednej pani.
2. Hudba. Rád sa v nej angažujem, tzn. dokázal.
3. Áno, myslím, že ponuka v súčasnosti je veľmi pestrá.
4. Skôr výnimočne, odradzuje ma hlavne cena. A v dnešnej dobe je pohodlnejšie pustiť si hudbu, film i divadlo doma.
5. Film – Agent 007, ale už si nepamätám presný názov (tak cca pred 2 mesiacmi)
Kniha – veľa nečítam, posledná – Päť jazykov lásky.
6. Skúsenosti a samozrejme štúdium..

učiteľka v materskej škole, 36 rokov

1. Asi len v škole formou kultúrnych akcií ako boli divadlá, koncerty, kino, výstavy a iné kultúrne vystúpenia na školských akciách.
Doma na nič také nebol čas ani peniaze. Mamka nám ale veľa čítala a tiež spievala.
2. Páči sa mi hudba, ale aj výtvarné umenie. Pri svojej práci sa v hudbe i výtvarnej oblasti stále pohybujem, učím a viem k tomu i deti, ale sama by som sa tým živiť nedokázala. Nechám to tým, ktorí k tomu majú svoje dary. Ja mám iné.
3. Myslím, že nie. Som z dediny a nemáme tu v blízkom okolí ani divadlo ani kino. Príležitostí je málo a ešte musíme jazdiť do 20km vzdialeného mesta..
4. Dvakrát až trikrát za rok. Rada by som chodila častejšie, ale nemám s kým a samej sa mi nechce.
5. Naposledy som bola v kine so svojimi deťmi na „Dobu ľadovú“. Posledná kniha, ktorú som čítala bola - M. Svatošová – Až k preliatiu krvi.
6. Určite čítanie, ale tiež vzdelávanie na seminároch, či v škole.

TAMMIR S DVOMA „M“

RECENZIA KNIHY VLADIMÍRA ŠTEFANIČA: KRÁĽOVNÁ Z TAMMIRU – PRIATELIA ČAROVNEJ VÍBY

JOZEF BARLAŠ

FOTO: ARCHÍV

„M, AMOVb z яIMMAT

Bola raz dedina Tammir. (S dvoma „M“ podotýkam.)

Ľudia si v nej žili obyčajným životom bez presného vymedzenia historickej epochy, geografického určenia, národnostnej príslušnosti a samozrejme bez elektriny.

Život to bol viac-menej monotónny, kým sa neobjavil človek, ktorý navždy zmenil jej osudy.

Volá sa Vladimír. Vladimír Štefanič.

Verným čitateľom nášho časopisu je jeho meno určite známe, pretože práve na týchto stránkach uzreli svetlo sveta mnohé z jeho básní a poviedok z bohoslaveckých čias. *Kráľovná z Tammiru* predstavuje rozsiahlejšie dielo, ktorého prvý diel, s podtitulom *Priatelja čarovnej víby*, dostal prednedávnom knižnú podobu. Autor ním otvára cyklus rozprávání nachádzajúci sa niekde na hranici medzi rozprávkou a fantasy literatúrou.

Úvod vpadnutím *in medias res* otvára dynamické striedanie sa dejových línií popretkávané nevťeravými opismi charakterov a prostredia. Zo žánru knihy by sa síce dal predpokladať oddychový štýl, avšak pomerne rýchly prúd myšlienok autora vyžaduje zvýšenú pozornosť čitateľa, a rovnako posúva jeho vekovú hranicu mimo rozmedzia detského veku. Kapitoly sú krátke, každá zložená z viacerých epizódiek. Navzájom na seba plynule nadväzujú a vďaka pútavému deju nedovolia nechať prečítanú jednu bez toho, aby nenútili čítať ďalšiu.

Po obsahovej stránke autor vytvára originálny imaginárny svet, v ktorom dokazuje, že žánr *fantasy* nie je zďaleka vyčerpaný. Detská hlavná hrdinka spolu s oživujúcou ríšou zvierat a veľkou dávkou nevšednosti navodzujú veľmi jemnú atmosféru návratu do detstva, čím dielo posúvajú k iným horizontom ako veľké dobrodružné eposy založené len a len na fabule. K zamysleniu sa nad hlbším odkazom celého diela pozývajú aj alegórie na biblické texty. Na mňa síce pôsobili rušivo (tak ako na mňa alegória pôsobí vždy), ich zmysel a celkový zámer tohto postupu však pravde-

podobne pochopím v ďalších dieloch.

To čo na knihe hodnotím zvlášť pozitívne je autorov cit pre poéziu, ktorý z textu priam vyžaruje. Na každom kroku sa stretávame s lyricky ladenými prívlastkami a slovesami. Táto črta pre mňa otvára príležitosť pre opätovné prečítanie si diela – teraz už pomalším tempom.

Čo sa týka fyzickej podoby knihy, a teda práce, ktorú tu odvieďlo vydavateľstvo, musím pozitívne hodnotiť prvý dojem, ktorý u mňa zanechala: jednoduchá a pritom pôsobivá obálka,

tvrdá väzba, iniciály na začiatku kapitol. Štýl ilustrácií Juraja Martišku je pre mňa mierne opozoraný, ale celkovo sa dajú zniesť. Horšie je to s pomerom rozsah / cena. Pri sto štyridsiatich stranách a dosť veľkom type písma je možné celú knihu prečítať za necelé dve hodiny. To z nej robí pomerne drahé čítanie. Nerozumiem zákonitostiam knižného trhu, ale viem, že za tú istú cenu mi iní dokážu ponúknuť päť krát viac. A vedia to aj iní potenciálni čitatelia.

Možno som prvý diel *Kráľovnej z Tammiru* prečítal príliš rýchlo a nepostrehol všetko to, čo mi chcela povedať. Napriek tomu je výsledný dojem viac ako kladný. Pohľad na knihu vo mne zväčša vyvoláva spomienku na myšlienky, ktoré vo mne evokovala počas jej čítania. Keď teraz pozerám na *Priateľov čarovnej víby*, prvé čo mi napadá je pokoj a nádej ...a samozrejme Vlado Štefanič.

Nedalo mi to a hľadal som Tammir na mape. A našiel som. V Rusku. Medzi Bajkalským jazerom a Mongolskom. Bol to však asi iný Tamir – mal v názve iba jedno „M“. Ten s dvoma treba hľadať na iných mapách...

